

Konstverk av Yoram Raanan, 2018.

Bibelvetenskap: Examensarbete för kandidatexamen, BIVK10, HT 2020 Centrum för teologi och religionsvetenskap

Josef, död och uppstånden!

En narrativkritisk analys med fokus på dödsmotiven i Gen 37:12 - 35

Uppsatsens författare: Jenny Bergström
Handledare: Blaženka Scheuer
Examinator: Fredrik Lindström

Abstract

Can the story of Joseph be read as a death and resurrection story? In Genesis 37:12 – 35, there is a vast amount of words, environments, and occurrences, which suggests that deadly horrors await. From the beginning to the end, of this thesis elected episodes, 32 death motifs can be argued for, *cistern*, *Sheol*, *murderous assault*, *balsamic goods* and *being sold as a slave*, to mention a few. The amount of death which seems to be formative for the story opens for the question, why? Why is the story of Joseph so filled with death? Is there a meaning for it? The story of Joseph has been researched for centuries by exegetes and theologians. Some argue that the story is a wisdom story, belonging to the wisdom literature. Some discuss whether it is a story composed by different sources. The amount of death motifs that can be noticed in the narrative, is rarely discussed.

This thesis focus on the death motifs in the Joseph story, mainly in Gen 37:12 – 35, by studying the story through a narrative critical method. Through the analysis it has been established that death is present throughout the story. The thesis then asks the question what this means for the understanding of the character Joseph. There are two aspects which has been lifted. First the Joseph character is a naïve young boy, with no thoughts to the feelings of others. This makes the reader feel like he only has himself to blame. Secondly, considering the death motifs, the reader feels compassionate towards him and sees him as a lamb brought to slaughter. Joseph is killed as a sacrifice. Through the analysis it is argued that the story may have been written for guiding the Israelites living in the diaspora and for those who returned to Jerusalem trying to rebuild the temple. Their lives were consumed by conflicts and the story thus aspired to give the people advice and show them that in separation they will face death, but together they will live.

Keywords: Joseph, death motifs, death and resurrection, בּוֹר, נְשֹׂאֵל, diaspora narrative, sacrifice, death.

Innehåll

1. Inledning och bakgrund.....	4
1.2 Syfte och problemformulering.....	5
1.3 Metod.....	5
1.3.1 Berättelseinnehåll och berättargrepp.....	6
1.3.2 Händelser.....	6
1.3.3 Karaktärer.....	7
1.3.4 Miljö.....	7
1.3.5 Nyckelord.....	8
1.4 Forskningsöversikt.....	8
1.5 Material och avgränsning	10
1.6 Tillvägagångssätt.....	11
2. Josefsberättelsens bakgrund och plats i Pentateuken.....	12
2.1 Josefsberättelsens genre och struktur	12
2.2 Josefsberättelsens texthistoria och datering	14
3. Genesis 37:12 – 35.....	17
3.1 Dödsmotiven i Gen 37:12 – 35.....	17
3.1.1 Döds scen 1 – Vandrigen mot döden.....	18
3.1.2 Döds scen 2 och 3 – Vi ska mörda honom!.....	24
3.1.3 Döds scen 4 och 5 – Ett kallhjärtat handlande.....	30
3.1.4 Döds scen 6 och 7 - Mot en levande död!.....	34
3.1.5 Döds scen 8, 9 och 10 – Josef är sannerligen död!.....	36
3.1.6 Sammanfattning	40
3.1.7 Exkurs: Josefsberättelsen Gen 39 – 41.....	41
3.2 Dödsmotivens offer, Josef i 37:12 - 35.....	43
4. Kontextuell läsning av Josefsberättelsen.....	44
5. Sammanfattning och Slutsatser	48
6. Litteraturförteckning	50

1. Inledning och bakgrund

Som barn var min favoritsaga berättelsen om mirakelpojken Josef. Josef var så fascinerande för mig, då han stack ut ifrån sina bröder. Han var favoriten som kom undan med det mesta, han kunde prata illa om sina bröder, leka hej vilt, fick nya och fina kläder och hans bröder fick slita som djur och fick stå till svars för de busstreck Josef utsatte dem för. Jag kände väl att jag ibland kunde relatera till att vara favorit till en förälder och visst kunde jag komma undan med många bus av den anledningen, precis som Josef. Av någon underlig anledning fann jag det spännande när bröderna blev så sura på sin bror att de kastade honom i brunnen. Jag förstod inte då vad det handlade om, men min mormor har berättat för mig att det aldrig blev aktuellt med någon annan berättelse, det fanns bara den om pojken som kastades i brunnen. Varför denna fascination av Josefsberättelsen växte fram vet jag inte, kanske kunde det lika gärna ha varit *den lilla sjöjungfrun*? Men berättelsen har funnits med mig under alla år och när jag studerade berättelsen igen, fast på dess grundspråk hebreiska, väcktes en ny fascination för berättelsen om Josef.

Jag observerade att det fanns många dödsmotiv i berättelsen och med dödsmotiv menar jag sådant som på något vis har med döden att göra, att någon utsätts för hot om död eller känslor som tyder på fara. Särskilt utmärkande i berättelsen var ordet בֹּרַר – *bôr*. I Gen 37 används begreppet sju gånger och många bibelöversättningar väljer att översätta ordet med brunn, men genom en analys av begreppet insåg jag att dess betydelse var något helt annat. Begreppet *bôr*, betyder cistern, fälla eller fängelse, men en annan översättning och betydelse av begreppet är att det är ingången till dödsriket, Sheol. I berättelsen finns det många hot, döds känslor och farliga situationer och frågan är varför berättelsen om Josef är så präglad av döden?

1.2 Syfte och problemformulering

Uppsatsens syfte är att undersöka förekomsten och funktionen av dödsmotiv i Josefsberättelsen, framförallt Gen 37:12 – 35, den del av Josefsberättelsen där hotet om döden är särskilt starkt närvarande. Med dödsmotiv avser jag i bred bemärkelse alla de uttryck i berättelsen som signalerar död eller dödsfara. Dödsmotiven tycks inverka på skildringen av karaktären Josef i berättelsen, men också på det sätt som hela Josefsberättelsen läses i den historiska kontext då berättelsen skrevs ner och placerades i sin nuvarande form i Pentateuken.

Frågorna som ska besvaras i uppsatsen är:

1. Hur uttrycks dödsmotiv i Gen 37:12 - 35?
2. Vilken roll spelar dessa dödsmotiv för karakteriseringen av Josef i berättelsen?
3. Varför använder författaren sig av dödsmotiven i berättelsen?

1.3 Metod

För att på bästa sätt kunna besvara frågorna 1 och 2 i uppsatsen kommer jag använda mig av en narrativ metod. Narrativ kritik bygger på premissen att det finns en implicit författare och en implicit läsare som kan uppfattas och förstås i texten.¹ Målet med en narrativkritik är att ta reda på vad den implicita författaren menar, utan att det för den implicita läsaren skulle ha varit allt för svårtillgängligt.² För den narrativa analysen är det den färdiga texten som är av intresse och inte dess tillkomst historia, redaktionella strömningar eller historierna bakom texten. Då den implicite författaren respektive läsaren inte ses som några historiska personer, behöver vi inte ta hänsyn till några biografiska fakta, men det blir nödvändigt med viss gemensam kunskap, för att kunna uppfatta berättelsen på deras premisser. Narrativet i sig avslöjar den historia, kunskap, värld och sammanhang i vilken författaren och läsaren levde och hur de kan ha uppfattat berättelsen.³

För att genomföra en narrativkritisk analys är följande kategorier viktiga att uppmärksamma: *berättelseinnehåll och berättargrepp, händelser, gestalter och miljöer*.⁴ Uppsatsen kommer

---

¹ Magnus Evertssons, *Liknelser och läsningar: reception av liknelseberättelser ur Lukasevangeliet, kapitel 10-15, i predikoutkast för Svenska kyrkan 1985-2013*. (Artos & Norma bokförlag, 2014) (översättning av Powells "implied author" & "implied reader") 41.

² Mark Allan Powell, *What is Narrative Criticism?* (Minneapolis: Fortress Press, 1990), 29.

³ Robert Alto, *The Art of Biblical Narrative* (New York: Basic books. 2011), 71. Evertsson, *liknelser och läsningar*, 41

⁴ Evertsson, *liknelser och läsningar*, 42. (översättning av Powells *Story and Discourse, Events, Characters and Settings*)

även fokusera på *ordbruk* och *nyckelord*, då det ofta är ordens innebörd och intrycket om dem som ligger till grund för iakttagelsen av dödsmotiven.⁵

1.3.1 Berättelseinnehåll och berättargrepp

Ett narrativ bygger på *berättelseinnehåll* och *berättargrepp*. Berättelseinnehåll är det som *sker* i berättelsen; interaktioner mellan karaktärer, händelser och situationer som tillsammans skapar en *intrig*. Berättargrepp är *hur* berättelsen framförs. En viktig komponent för vad och hur berättelsen framförs är att se på den implicite författarens *värderingssynvinkel*.⁶ Det krävs ett accepterande av vad den implicite författaren skriver för att förstå det berättelsen vill ha sagt, även om synsättet och formuleringar strider mot vår egen värderingssynvinkel. Det är då undersökningen har möjlighet att uppfatta vem den implicite författaren och läsaren var. Gud och berättaren har alltid högsta sanningsanspråk.⁷ För analysen blir det nödvändigt att känna till den allmänna kunskap som förväntas av den implicite läsaren.⁸ Om detta skriver Powell att ”the implied author simply assumes the reader will understand them. If modern critics are to read the narrative as the implied reader they must at this point rely on insights gained from historical criticism.”⁹

1.3.2 Händelser

Händelserna eller intrigerna är essensen i ett narrativ. Inom händelser undersöks vad den implicite författaren berättar om skeenden och tankar i narrativet. Enligt Powell handlar det om ”the manner in which the events are presented by the implied author.”¹⁰ Två perspektiv är särskilt viktiga: *kärnhändelser* och *satelithändelser*. Satelithändelserna är information som kan tas bort utan att det skulle störa händelsen och poängen. Kärnhändelserna däremot är så viktiga att om du plockar bort någon av dem, störs balansen och poängen med berättelsen går förlorad.¹¹ Alto som också skriver om narrativ kritik, menar exempelvis att en viktig händelse kan

---

⁵ Alto, *The Art of Biblical Narrative*, 182–183. (Översättning av Altos words)

⁶ Evertsson, *Liknelser och läsningar*, översättning av Powells *Point of view*.

⁷ Powell. *What Is Narrative Criticism?* 23 – 24.

Alter, *The Art of Biblical Narrative*, 186 – 187.

⁸ Mark Allan Powell. “Narrative Criticism.” In *Hearing the New Testament: Strategies for Interpretation*, 239–55 (Grand Rapids, 1995), 243.

⁹ Powell, *What Is Narrative Criticism?* 29.

¹⁰ Ibid. 35.

¹¹ Powell beskriver att en berättelsetaktik kan vara att använda sig av: analepser, dåtid och prolepser, framtid. Det är ett stilistiskt verktyg som inte används i Gen 37, dock används det i Gen 42 då författaren använder en proleps för att skildra händelserna vid brunnen i Gen 37.

Inom händelseanalysen talas det också om analepser och prolepser, dessa är inte väsentliga för denna uppsats och beskrivs därför inte närmre

uppfattas genom att tempot saktar ner, så pass att läsaren hinner ta till sig detaljer och kan måla sig en bild för sitt inre.¹²

En god händelseanalys kräver en förståelse av *orsakssambanden*. Orsakssambanden sammanfogar händelseförloppen i narrativet och det är genom dessa intriger skapas.¹³ Därför är det av intresse att analysera konflikterna som uppstår inom perikopen, mellan Josef och hans bröder och också hur miljön påverkar berättelsen. Konfliktsanalysen kommer förstås genom hoten som de olika delarna bidrar med i narrativet.¹⁴ Genom dessa ges kunskap om vilket som är berättelsens syfte.

1.3.3 Karaktärer

De karaktärer som är aktiva i narrativet har en central funktion för intrigerna och berättelsens syfte. Det är genom vad karaktärerna gör och säger, som läsaren tolkar narrativet.

Karaktärerna kan vara människor, djur eller andra entiteter och många gånger är det den kollektiva gruppen som är den aktiva karaktären.¹⁵ Karaktärer skildras antingen genom narrators uttalade beskrivningar om karaktärerna eller genom att läsaren observerar karaktären i berättelsen och på så vis bildar läsaren sig en egen uppfattning om karaktärens värderingssynvinkel. En karaktärs värderingssynvinkel bedöms genom att beakta fyra kategorier, *det rumsliga*, *det fraseologiska*, *det psykologiska* och *det ideologiska*. Genom dessa analyseras karaktärens agerande, talande, tänkande och dennes tros- och livsvärderingar, detta ger läsaren en relativt klar bild av vem det är den implicite författaren vill att läsaren ska möta.¹⁶

Vidare skapas det ett band mellan läsaren och karaktärerna, detta underlättar för att ta del av bilden den implicite författaren vill måla upp. Karaktärerna kan ha en platt och enkel karaktär eller en mer motiverad och utbroderad.¹⁷ Detta ges uttryck genom tre olika kategorier, *empati*, *sympati* och *antipati*.

1.3.4 Miljö

Berättelsens miljöer, inramningar och omgivningar underlättar för analysens bedömning av vilken kontext som berättelsen utspelar sig i. Ibland är omgivningen beskriven ordagrann och ibland ges knappa ledtrådar. För att läsaren ska reagera på det sätt som den implicite

---

¹² Alto, *The Art of Biblical Narrative*, 71.

¹³ Powell, *What is Narrative Criticism?* 40 - 41.

¹⁴ *Ibid.* 42 - 43.

¹⁵ *Ibid.* 51.

¹⁶ Powell, *What Is Narrative Criticism?* 52.

¹⁷ *Ibid.* 54.

författaren förväntar sig, skapas en känsla genom olika inramningar och miljöer för att sätta ton för hur läsaren ska reagera.¹⁸

1.3.5 Nyckelord

Det narrativa språk som används i den hebreiska Bibeln är ett lakoniskt (fåordigt) språk, framförallt i jämförelse med modern skrift. Det blir intressant att undersöka varför man i vissa fall ges noggranna karaktärs/miljöbeskrivningar och i andra inte.¹⁹ Betydande blir att tolka återkommande, upprepande och utstickande ord som nyckelord.²⁰ Genom nyckelorden pekar den implicite författaren på något som är av särskilt intresse för narrativet. Det kan handla om något som knyter ihop karaktären med händelserna under berättelsens gång, genom att utveckla moral, historia och psykologisk- eller teologisk innebörd i texten. Nyckelord kan presenteras i texten som antingen abstrakta, välsignelser eller som konkreta upprepningar.²¹

1.4 Forskningsöversikt

Dödsmotiven i Josefsberättelsen har uppmärksammats av få forskare i den mening att exegeterna med sina bidrag oftast väljer att koncentrera sig på andra exegetiska fokusområden. Nedanför presenteras tre exegeter som uppmärksammat uppsatsens perikop, varav två observerar dödsmotiv.

Jeffrey Pulse noterar att den exegetiska diskussionen missar berättelsens framträdande dödsmotiv. Det Pulse definierar som dödsmotiv är ett upp- och nedgående rörelsemönster. Exempelvis tolkar Pulse separation och återförening, att kastas ner i cisternen/Sheol och uppresas/upplyftas, att föras ner till Egypten och komma upp till Kanan/det lovade landet som dödsmotiv. Pulses avhandling intresserar sig till stor del i att undersöka dödsmotiven vidare. Bland annat menar han i sin avhandling *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism* att det i berättelsens 14 kapitel, som han kallar för "the Joseph narrative" Gen 37 - 50, går att identifiera tolv starka död- och uppståndelsemotiv.²² Pulse utvecklar sin exegetiska diskussion med hjälp av en narrativ metod och betonar att alla 14 kapitel måste läsas i sin helhet, för att inte tappa bort något av

---

¹⁸ Powell, "Narrative Criticism," 247.

¹⁹ Alter, *The Art of Biblical Narrative*, 29.

²⁰ Översättning av Alters *Leitwort*.

²¹ Alter, *The Art of Biblical Narrative*, 182.

²² Jeffrey Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism* (Durham thesis. Durham University, 2017)

motiven. Pulse motargument mot att läsa utvalda delar i berättelsen, är att risken med att dissekerar texten, är att man tappar bort helhetsvärdet och textens huvudsakliga innebörd, ur vilket berättelsens kanoniska syfte synliggörs och förstås. Samtidigt poängterar Pulse att en läsning av enskilda delar ur Josefberättelsen, ibland kan underlätta för förståelsen och läsningen av de olika motiven i sin helhet och de kan ibland lyfta fram viss nödvändig information. I huvudsak är det enligt Pulse, texten i sin helhet som bör vara i fokus, eftersom det var så som de första åhörarna mottog berättelsen och kunde uppfatta det bakomliggande syftet. Pulse analyserar Josefberättelsen i sin helhet och i linje med uppsatsens metod blir hans exegetiska perspektiv användbar, för att driva vidare undersökningen kring dödsmotiven i kommande analyskapitel. I de delar där Pulse diskuterar Gen 37 lyfter han bland annat upp betydelsen av בֹּר – *bôr*, cisternen där Josefs halvbröder kastar honom. Vidare blir även Pulses slutsatser om halvbrödernas beteenden, samt hans iakttagelser om de farliga platserna, något som kan hjälpa uppsatsen att driva vidare den exegetiska diskussionen, i linje med uppsatsens syfte och dess problemformuleringar.

Jon D. Levenson uppmärksammar ett återkommande tema i Genesis, att Gud testat den kallade och kräver ett offerande av sin förstfödda son, för att sedan rädda sonen från döden. Han noterar också i sin bok *The Death and Resurrection of the Beloved Son*, att det i ett fall handlar om en av de senare födda – Josef. Levensons huvudsyfte är att demonstrera hur barnaoffrande var ett vanligt förekommande fenomen i den hebreiska Bibelns värld och menar att det inte går att se förbi möjligheten att detta också kunde vara en realitet i det verkliga livet. I kapitel tretton behandlar Levenson berättelsen om Josef och han lyfter flera intressanta aspekter i linje med dödsmotiven. Levenson menar att Josefsberättelsen är den tydligaste berättelsen i Bibeln som demonstrerar hur en älskad son dör och uppstår. Han uppmärksammar vid flera tillfällen dödens närvaro i berättelsen, men vidareutvecklar inte förståelsen av detta då det inte är hans huvudsakliga syfte med boken.²³

Både Pulse och Levenson uppmärksammar döden och dess symboliska betydelse i Gen 37, men de undersöker inte på ett tillfredsställande vis dess betydelse och inte heller det stora överflödet av dödsmotiv i berättelsen. Pulse och Levenson har ett annat syfte med sin forskning och lyfter inte dödsmotiven eller dess roll för karakteriseringen av Josef. Det är ur detta tomrum som denna uppsats tar vid och vill fylla gapet.

---

²³ John D. Levenson, *The Death and Resurrection of the Beloved Son, The Transformation of Child Sacrifice in Judaism and Christianity*. (New Haven and London: Yale University Press, 1993), Preface.

Hyun Chul Paul Kim uppmärksammar i sin artikel *Reading the Joseph Story (Genesis 37–50) as a Diaspora Narrative*, min perikop men överger den ganska snart och börjar sedan att lägga tonvikten på Josefs tid i Egypten.²⁴ Kim menar att Josefsberättelsens syfte för det första handlar om att förena de två israelitiska rikena. För det andra menar Kim, att det är ett sätt att förstå hur man kan ha påverkats efter den babyloniska exilen. Josefsberättelsen är enligt Kim en berättelse om förkämpan i underläge, som visar sig vara en hjälte och som på sikt räddar sitt folk i ett främmande land. Kims slutsats handlar om att berättelsen vill visa på vikten av att assimileras, men ändå hålla fast vid sin israelitiska identitet. Josefs mod och trofasthet är ett ideal som vill motivera judarna i diasporan, att fortsätta praktisera ödmjukhet, solidaritet och vara förlåtande, samtidigt som de måste hålla fast vid sin tillit till Jahve.

Min forskningsöversikt har lyft tre exegeter som uppmärksammat min perikop på olika sätt. Pulse och Levenson har båda uppmärksammat dödens utrymme i berättelsen, vilket är relevant för att besvara fråga ett och två. De har dock inte det breda fokus på dödsmotiv som min uppsats har. Särskilt viktig blir Pulses forskning, då hans analys av dödsmotiven är mer omfattande, än den av Levenson. Båda forskare lägger märke till att dödsmotiv uttrycks, men finns det andra motiv som de missar? Pulse och Levenson tar båda upp betydelsen av Josef i relation till dödsmotiven, men den exegetiska diskussionen räcker inte riktigt till för att kunna besvara mina frågor. Kim erbjuder en ingång till att förstå textens historia och betydelse, men han har inte läst berättelsen i ljuset av dödsmotiven. Kims forskning kan bidra med hjälp till att besvara frågan om varför berättelsen skrivits i skenet av dödsmotiven.

1.5 Material och avgränsning

Uppsatsens åtagande är att studera perikopen i Gen 37:12 – 35, intrigen mellan Josef, hans bröder och kastandet i brunnen, med särskilt fokus på döden.

Eftersom den valda perikopen är en del i en större berättelse, kommer uppsatsen avgränsas till de delar där Josef är en tydlig huvudkaraktär, även om också dessa berättelser kan anses ha andra faktorer som påverkar narrativet. Perikopen avgränsas också till stor del inom sin egen berättelse och analysen kommer genomföras med fokus på perikopen i Gen 37:12 – 35. För

---

²⁴ Hyun Chul Paul Kim. "Reading the Joseph Story (Genesis 37-50) as a Diaspora Narrative," *The Catholic Biblical Quarterly* 75, no. 2 (April 2013.): 225

att kunna förstå vissa delar och händelser i Josefsberättelsen kommer analysen vid ett fåtal tillfällen referera till tidigare händelser som berör berättelsen.²⁵

1.6 Tillvägagångssätt

Alla bibelcitater hämtas från Bibel 2000, ifall inget annat anges, men nyckelordanalyserna i kapitel tre är egna översättningar. För att genomföra undersökningen bygger uppsatsen på en narrativkritisk metod som innebär att perikopen undersöks som en berättelse i sin helhet. Metoden förstås genom Powell och Alter. Powells terminologi kommer ibland behöva översättas till svenska och förutom egna översättningar, hämtas terminologi från Magnus Evertssons bok *Liknelser och läsningar*. I kapitel tre genomförs analysen av Josefsberättelsen genom olika scener. Varje scen presenteras genom vilka verser som ingår, sedan ges en parafraaserad återberättelse av den scen som ska undersökas och de karaktärer som har aktiva roller i respektive scen. Genom en ordanalys kommer särskilda begrepp och uttryck som associeras till döden att förklaras, för att besvara frågan hur dödsmotiv uttrycks i perikopen. Karaktärerna i berättelsen analyseras för att få en klar bild av hur den implicita läsaren kan ha uppfattat dessa. Genom analysen av ord, miljöer och karaktärer kommer det sedan gå att bilda en uppfattning om vad de gör för förståelsen av Josefs karaktären och i förlängningen också ge svar på varför dödsmotiven präglar berättelsen. För att besvara fråga två analyseras de karaktärsdrag som noterats i analysen av karaktären Josef i kapitel tre. Karakteriseringen av Josef förstås också genom exkursen i kapitel 3.1.7. För att kunna besvara varför berättelsen skrivits, görs en kontextuell läsning av Josefsberättelsen. I kapitel två undersöks Josefsberättelsens datering, detta baseras på befintliga exegeters datering av texten, huvudsakligen Kims artikel *Reading the Joseph Story (Genesis 37–50) as a Diaspora Narrative*. Dateringen används sedan i den kontextuella läsningen i kapitel fyra.

---

²⁵ Genom att avgränsa sig till en mindre del av berättelsen, finns alltid risken att något viktigt i berättelsens faller bort. Avgränsningen till Gen37:12 – 35 görs då det enligt mig finns mest dödsmotiv att uppmärksamma i denna del. Detta innebär inte att dödsmotiv inte går att finna i resterande berättelse (Gen 38 – 50) En viktig poäng som faller bort genom urvalet är exempelvis poängen i Gen 50, där det förklaras att allt skett för att bevara människor - från död till liv. Se exempelvis Gerhard von Rad, s. 431 – 433, 438 439.

2. Josefsberättelsens bakgrund och plats i Pentateuken

Patriarkberättelserna finns i Genesis 12 – 50 och i bibelkontexten berättas det om israeliternas stamfader Abraham, hans son Isak och Isaks son Jakob. Abraham ges ett löfte om skydd och välsignelse av Gud (Gen 12:1 – 5). Jahve är handfast och ingriper, vilket leder till att Abraham och Sara efter många år får sonen Isak (Gen 17:15 & 21). Jahve väljer att testa Abrahams trofasthet genom att beordra honom att offra sin älskade son Isak, detta går Abraham med på utan att ifrågasätta Jahve (Gen 22). I sista stund ingriper Jahves ängel och stoppar avrättningen, eftersom Abraham visade sig trofast. Abrahams son Isak gifter sig med Rebecka och får söner Esau och Jakob. Jakob lurar till sig förstfödsrätten ifrån sin hungriga bror. Senare lurar han sin far Isak, genom att låtsas vara Esau och utnyttjar sin fars dåliga syn. Jakob får då välsignelsen ämnad för Esau. Jakob flyr undran sin brors vrede och bosätter sig hos sin morbror Laban, där han sig i Rakel som är Labans yngsta dotter. Då Rakel är den yngre system till Lea, måste Jakob först gifta sig med Lea. Rakel var Jakobs favorit och han älskade henne högt och han åsidosatte därför Lea. Detta förargar Jahve och leder till att Jahve ser till att enbart Lea blir fruktbar. Med Lea och två konkubiner får Jakob 10 söner. Efter många år, på ålderns höst, får han sedan tillsammans med Rakel pojken Josef och senare Benjamin.

Patriarkberättelserna upptar en fjärdedel av Genesis och utav dem är Jakobs berättelse den längsta. I Jakobs berättelse berättas om hans söner, där Josef upptar en stor majoritet av utrymmet. Genesis avslutas med att Josefs familj flyttar ner till Egypten och detta tolkas ofta som en brygga mellan Genesis och Exodus, vilken förklarar hur Israeliterna kom att befinna sig i Egypten.²⁶

2.1 Josefsberättelsens genre och struktur

Berättelsen om Josef finns i Gen 37 - 50 och den särskiljer sig då det är den längst sammanhållna berättelsen, om i huvudsak en enskild karaktär. Anmärkningsvärt i jämförelse med andra berättelser i Genesis, är att det inte finns någon dialog mellan Jahve och karaktären Josef. Jahve är frånvarande under hela berättelsen.²⁷ Något som också Pulse uppmärksammar i relation till Josefs drömmar.²⁸

---

²⁶ John J. Collins, *Introduction to the Hebrew Bible* (Minneapolis: Fortress Press, 2014), 103 – 105.

²⁷ Speiser, *The anchor Bible: Genesis*, 292-293.

²⁸ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 68.

Berättelsen om Josef ingår i patriarken Jakobs *toledot*, dvs i berättelsen om Jakob och de individer som ingår i hans genealogi. Gen 36 avslutas med Esaus släkttavla och summerar det som skett i föregående *toledot*.²⁹ Framställningen i Gen 37 – 50 inleds med Josef som ung pojke och avslutas med hans död. Det är en berättelse som bland annat handlar om konflikter inom en familj, men som också demonstrerar hur Jakob och hans familj hamnar i Egypten. Berättelsen om Josef är unik i jämförelse med övriga berättelser i Genesis, då det är den mest invecklade och bäst integrerade berättelsen i jämförelse. Det är också den berättelse i Pentateuken som är mest fängslande, menar Speiser.³⁰ Pulse förklarar vidare att det inte finns en enda karaktär i Genesis många narrativ som ges så mycket utrymme, inte ens Abraham. Pulse menar vidare, i likhet med Speiser, att verkets unika skrivstil och formulering gör att berättelsen om Josef sticker ut i jämförelse med tidigare texter i Genesis.³¹ Det har argumenterats för att bland annat Gen 38 och 49 skulle vara tillägg till Josefsberättelsen, men detta argumenterar Westermann emot. Westermann argumenterar för att dessa är del av Jakobs *toledot*, vilken inte enbart handlar om Josef, utan också om hans bröder. Det ska då förstås som att berättelsen om Josef, är en fristående berättelse som lagts till i den om Jakob.³²

Von Rad framhåller att medan alla kapitel i Gen 12 – 36 har en tydlig början och ett tydligt slut, är berättelsen om Josef annorlunda genom att berättelsen istället byggs upp genom scener.³³ Varje scen byggs upp som ett narrativ i sig själv med en framställning, klimax och en lösning. Många exegeter argumenterar för att berättelsen är en novell, men detta argumenterar Westermann delvis emot och menar att en novells betydelse bygger på fiktion. Istället menar han att Josefsberättelsen bör ses som en blandning av novell och ett skönlitterärt verk. En novell i bemärkelsen att det är en sammanhållen berättelse och skönlitterär i att den är konstnärlig och strävar efter att hålla läsaren engagerad. Westermann menar i huvudsak att det inte går att kalla verket för novell med fiktiv bemärkelse, då den behandlar verkliga skeenden.³⁴ Analysen lutar sig mot denna senare tolkning, då den verkar mer rimlig i relation till berättelsen särskiljande utformning. Förståelsen om Josefsberättelsen som en hel berättelse, tyder på ett konstnärligt uttryck som noggrant redogör Israels

---

²⁹ Robert E. Longacre. *Joseph: A Story of Divine Providence: A Text Theoretical and Textlinguistic Analysis of Genesis 37 and 39-48* (Winona Lake: University of Texas at Arlington Summer Institute of Linguistics, 1989), 21.

³⁰ Speiser, *Genesis*, 292.

³¹ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 63 – 64.

³² Claus, Westermann, *Genesis 37 – 50: a commentary* (Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1986), 21

³³ Gerard von Rad, *Genesis*. (SCM Press Ltd, 1972), 347.

³⁴ Westermann, *Genesis 37 – 50*, 21 & 25.

utveckling från patriarktid till monarkisktid.³⁵ Berättelsen bidrar också med att förklara hur Israeliterna hamnar i Egypten. Genesis 37 – 50 är en berättelse fristående från Gen 12 – 36 och signalerar starten på någonting nytt.³⁶ Detta innebär att Gen 37 är inledningen som sätter ton för resten av berättelsen.

Josefsberättelsen i Gen 37 – 50 enligt Longacre struktureras på följande vis och inkluderar de delar i berättelsen där Josef inte har någon central roll:

37	Josef säljs till Egypten. Josef introduceras i 37:2 – 4.
38	Juda och Tamar.
39:1 – 6	Josef i Potifars hus.
39:7 – 23	Josefs fördärv. Josef hamnar i fängelse.
40	Josef tolkar två fångars drömmar.
41	Faraos drömmar och Josef blir förvaltare över Egyptens mat.
42	Brödernas första besök i Egypten för att köpa mat.
43 - 45	Andra besöket i Egypten för att köpa mat & Josef avslöjar vem han är.
46:1 – 47:12	Jakob och hela familjen kommer till Egypten.
47:13 – 31	Josefs sista år som förvaltare.
48	Jakob välsignar Efraim och Manasse. (Josefs söner)
49:1 – 28	Jakob välsignar sina söner.
49:29 – 50:21	Jakobs död och begravning.
50:22 - 26	Josefs död och begravning. ³⁷

2.2 Josefsberättelsens texthistoria och datering

Det finns delade meningar vad gäller tillkomsthistorien bakom Gen 37 – 50 och hur berättelsen presenteras i Pentateuken. Von Rad utesluter exempelvis Gen 38, 48 och 49 då han menar att de inte tillhör berättelsen om Josef och han menar vidare att Gen 37, 39 – 47 och 50 huvudsakligen är en sammansättning av Jahvistens och Elohistens berättelse.³⁸ Exegeter har, liksom von Rad, under åren tolkat delar av Gen 37, som just en sammansättning av de två författakällorna baserat på Wellhausens fyrkällshypotes, så också Speiser.³⁹ Deras argument för att de skulle stämma med olika källmaterial har med tiden börjat ifrågasättas och exempelvis menar Longacre att berättelsen om Josef, Gen 37 – 50, ska läsas i sin helhet. Detta förklarar han med att, den källkritiska analysen som tidigare använts, obstruerar textens

³⁵ Westermann, *Genesis 37 – 50*. 22 – 24.

³⁶ Ibid. 19.

³⁷ Longacre, *Joseph*, 24 – 25.

³⁸ Rad, *Genesis*, 348.

³⁹ Speiser, *Genesis*, 292.

egentliga budskap.⁴⁰ Longacres teori är idag ett mer accepterat antagande, det menar också Golka i sin forskning av Gen 37 – 50.⁴¹ I motsats till von Rads teori att Josefsberättelsen enbart gäller Gen 37, 39 – 47 och 50, argumenterar Golka för att bland annat Gen 38 och 49 tillhör originalberättelsen. Golka använder även detta argument för att styrka dateringen av texten till persisk tid, 500 - 400f.Kr. och menar att berättelsen är skriven som en diasporanovell. Genesis 37 – 50 menar Golka ska läsas som, *Josef – Israel* berättelsen, istället för endast Josefsberättelsen. Vidare understryker Golka att Gen 38 och 49 har ett syfte, då de demonstrerar Judas utveckling, i likhet med den som Josef genomgår. Juda, precis som Josef inledningsvis i Gen 37:3 - 11, målas inte i positiva bilder, men de båda behöver utvecklas och genomgå en förändring. Senare i berättelsen möts Josef och Juda som jämlikar, genom att Josef degraderas och Juda upphöjs (Gen 49:8 – 12, 22 – 26). Golka understryker att den politiska degraderingen och det dualistiska ledarskap som förespråkas i texten, är karakteristiskt för persisk tid.⁴²

Josefsberättelsen i Gen har en lång historia fram till den form den fått i Pentateuken. Detta noterar Blum och Weingart. De menar att den ursprungligen är sammansatt i Nordriket någon gång på 800talet.⁴³ Von Rad skiljer något i sin datering och han kopplar istället berättelsen till Salomos tid, runt 970–931 f.Kr. Han menar att berättelsen bör kopplas ihop med vishetslitteraturen och en humanistisk ingång.⁴⁴ Både Blum/Weingart och von Rads dateringar argumenterar Fox emot och menar att von Rads datering och jämförelse med vishetstraditionerna är felaktiga. Fox poängterar att vishetslitteraturen syfte är att vägleda sin läsare i hur de ska möta livets alla utmaningar och kunna leva ett gott liv, i ödmjukhet inför Jahve och sina medmänniskor. Vishetslitteraturen medger visserligen, menar Fox, att det finns de gånger visa och rättfärdiga människor drabbas av olycka, trots att dom har en god moral, men människor hamnar aldrig i problem på grund av det, så som Josef gör i Gen 39. Fox lyfter fram Danielsberättelsen för att visa på att Josefsberättelsen, likt Daniels, snarare påminner om en litterär skildring där hjältens tro testas och belönas, vilket är en annan genre än vishetslitteraturen.⁴⁵ Detta kan jämföras med Gen 39, då Josefs goda moral testas när han

---

⁴⁰ Longacre, *Joseph*, 4 & 11 – 12.

⁴¹ Friedmann W. Golka “Genesis 37–50: Joseph Story Or Israel-Joseph Story?” in *Biblical Research*, 2(2), pp. 153–177. 2004.

⁴² Golka “Genesis 37-50”, 159 - 160.

⁴³ Erhard Blum and Kristin Weingart. “The Joseph Story: Diaspora Novella or North-Israelite Narrative?” in *Zeitschrift Für Die Alttestamentliche Wissenschaft* 129, no. 4 (2017): 501–21. 2017. 520.

⁴⁴ Rad, *Genesis*, 435.

⁴⁵ Michael V. Fox, “Wisdom in the Joseph story, (University of Wisconsin-Madison, 2001), 31.

nekar Potifars hustru och på grund av detta hamnar i fängelse. (Gen 39:11 – 20) Von Rads datering och hypotes om att Josefsberättelsen skulle tillhöra vishetslitteraturen förblir motargumenterad.⁴⁶

Som Golka lyfte fram här ovan, bör Josefsberättelsen dateras till persisk tid – efterexilstiden från 500 – 400f.Kr. Detta håller Kim med om. Kim argumenterar bland annat för att den implicita läsaren är jude, och han drar sedan slutsatsen att de befinner sig i efterexilstid under det persiska riket och att berättelsens syfte är att inspirera judarna som bor i diasporan. Särskilt, menar Kim, att karaktären Josef ska läsas som en representant för folket i diasporan, vilka lever ett liv kantat av både motgång och frestelser. Livet i diasporan är utmanande och folket måste försöka hålla fast vid sin tro och sitt hopp om att Jahve inte har övergivit dem.⁴⁷

Ur ett narrativt perspektiv är intresset att undersöka berättelsen så som den slutligen presenteras i sin slutversion, i Pentateuken. Baserat på berättelsens syfte och argumenten för dateringen går det att uppmärksamma starkare argument för att texten skulle färdigställts under exilstid/persisktid runt 500 – 400f.Kr. Det är en berättelse som vill säga någonting till läsaren under denna tid och dess innebörd och mening kommer närmre undersökas i kapitel fyra. Analysen i detta kapitel har också lyft att berättelsen är någonting nytt, något som bryter med de tidigare narrativen i Gen 12 – 36. I kommande kapitel undersöks vad det innebär att Gen 37 är tonsättande, och vilken innebörd dödsmotiven sätter på berättelsen och läsarens förståelse av texten.

---

⁴⁶ Golka, "Genesis 37 – 50," 164 – 165.

⁴⁷ Kim, "Reading the Joseph Story," 221-222.

3. Genesis 37:12 – 35

Genesis 37:12 – 35 kantas av ord, uttryck, händelser och miljöer som leder tankarna till fruktan, hot och död. I detta kapitel används en narrativkritisk metod och kommer analysera berättelsen genom att lyfta fram specifika dödsmotiv, sådant som i bred bemärkelse ger uttryck för död eller dödsfara.

3.1 Dödsmotiven i Gen 37:12 – 35

Uppsatsens syfte är att genom narrativkritik hitta stöd för att det i perikopen Gen 37:12 – 35 går att finna specifika begrepp, uttryck, händelser, miljöer och karaktärer vilka går att anknyta till olika dödsmotiv. I uppsatsens forskningsunderlag har det presenterats exegetiska bidrag som lyft dödsmotiven i Josefsberättelsen, men ingen av dem har systematiskt analyserat den mängd dödsmotiv i dess breda bemärkelse, i berättelsen och den betydelse dessa motiv har för läsningen av Josefsberättelsen i sin helhet. Det är där uppsatsen tar vid.

Indelningen av Gen 37 i scener är baserad på de distinkta brytpunkter som narrativet presenterar.

Scen	Titel
1	v12 – 17 Josef skickas längre och längre bort ifrån säkerheten
2	v18 – 20 Planer på att döda sin bror.
3	v21 – 22 Ruben ingriper för att rädda Josef från Döden.
4	v23 – 24 Josefs kläder slits av och han kastas i cisternen.
5	v25 – 27 Planerna ändras och Josef säljs.
6	v28 Josef dras upp ur cisternen av sina nya ägare.
7	v29 – 30 Ruben får en smärtsam upplevelse när Josef är försvunnen.
8	v31 – 32 Bröderna dödar en killing för att dölja sitt brott.
9	v33 – 34 Josef är sannerligen död!
10	v35 Sorgen övertar Jakob, ända till Sheol.

Varje scen presenteras genom vilka verser som ingår i den vänstra kolumnen, sedan ges en parafraaserad återberättelse av den scen som ska undersökas i mitterkolumnen och i den högra kolumnen lyfts de karaktärer som har aktiva roller i respektive scen. Den narrativa undersökningen fokuserar i huvudsak på händelserna i scenen, analysen kommer även belysa närmkontexten till scenerna för att kunna förstå berättelseinnehållet på den implicita författarens premisser. Förutom den inledande scenen kommer scenerna analyseras i grupper för att det ska bli mer överskådligt.

3.1.1 Dödscen 1 – Vandrigen mot döden.

Dödsscen	Händelser	Karaktärer
1 v12 – 17 Josef skickas längre och längre bort ifrån säkerheten	Jakob skickar iväg Josef för att spionera på sina bröder, för att sedan återvända hem med en rapport. Josef beger sig från Hebrondalen till Shekem, men finner inte sina bröder. Ensam och förvirrad irrar Josef runt och letar, när en främmande man plötsligt dyker upp och frågar vad Josef söker. Josef ber honom om hjälp och mannen berättar att bröderna begett sig längre bort till Dotan. Josef beger sig mot Dotan och finner sina bröder där.	<ul style="list-style-type: none"> • Jakob • Mannen • Josef

Verserna 12 – 17 kan läsas ur olika perspektiv. Exempelvis menar Westermann att verserna fungerar som en brygga, vilken avslutar den första delen, Gen 37:2 - 11 och förtydligar att det som följer i kommande verser i Gen 37:18 – 36 är någonting nytt. Westermann uppmärksammar en problematik i att Jakob skickar iväg Josef utan att uppmärksamma faran i det, men han undersöker inte versernas eventuella betydelse längre.⁴⁸ En viktig del i orsakssambandet och betydelsen av verserna 12 – 17, blir att notera vad som är oroväckande när Jakob skickar iväg Josef för att spana på sina bröder (Gen 37:12). I inledningen av Gen 37 går det att läsa om brödernas hat och avundsjuka gentemot Josef vid flera tillfällen (Gen 37:4, 5, 8 & 11). Berättelsen avslöjar att hatet och avundsjukan är så pass allvarlig att läsaren borde

⁴⁸ Claus Westermann, *Genesis* (New York & London: T&T Clark International, 2004), 264.

förvänta sig att det kommer leda till handling.⁴⁹ Hatet intensifieras stegvis, från att bröderna hatade honom på grund av Josefs särställning i familjen, i vers 4. Hatet växer i vers 5 när Josef berättar om sin första dröm. Vidare i vers 8, när läsaren får ta del av drömmen och när den presenteras i detalj för bröderna, betonas hatet ytterligare. I vers 11 berättar Josef om sin andra dröm och det blir intressant att notera att man i Bibel 2000 översätter brödernas reaktion med att *de retade sig på Josef*. Verbet som används bygger på roten קָנָה – *qanah*, som kan betyda ”att vara avundsjuk” eller att ”avundsjukan har hetsats upp”.⁵⁰ Bröderna lämnar hemmet efter det sista grälet, varpå Jakob ganska omgående ber Josef att följa efter. Detta är spännande eftersom brödernas hat och risk för agerande precis har etablerats. Wenham noterar spänningen och menar att det trefaldiga omnämmandet av brödernas hat, bör tolkas som ett intensifierat hat. Han poängterar därvid att Jakobs agerande måste ha väckt oro hos den implicita läsaren, som inser att Josef, ensam och utan beskydd, nu skickas flera mil ifrån säkerheten vid sin fars sida, till sina bröder som behöver få utlopp för sina känslor.⁵¹ Inledningen i Gen 37 bör alltså hellre än en brygga, förstås som en förlängning av de känslor som väckts hos läsaren av brödernas hat och avundsjuka och som Pulse uppmärksammar det, ses som ”a simmering pot ready to boil over.”⁵²

Alter framhåller att det enklaste sättet att uppmärksamma en händelse, är när tempot plötsligt saktas ner.⁵³ Detta görs tydligt i de verser då Josef beger sig hemifrån till Dotan, lite mer än åtta mil, inom loppet av tre verser (Gen 37:15 – 17). Verserna skapar en distans mellan Josef och säkerheten.⁵⁴ Varför ges vandringen utrymme i berättelsen om det inte är relevant? Enligt von Rad bör det tolkas som en signal till läsaren, om den stora fara som väntar.⁵⁵ Vandringen från tryggheten sänder läsaren in i en känsla av oro och teorin stämmer överens med argumenten från Wenham och Pulse. Det innebär att Gen 37:12–17 har en betydande roll för att skapa en stämning, som frammanar känslor av obehag för den stundande fara som väntar Josef.⁵⁶

Karaktärer

---

⁴⁹ Gordon J. Wenham, *World Biblical Commentary - Genesis 16 - 50*, (Dallas, Texas: Word Books, publisher, 1994), 352.

⁵⁰ William L. Holladay, *A concise Hebrew and Aramaic lexicon of the old testament* (Michigan: William B. Eerdmans publishing company, 1971), 320.

⁵¹ Wenham, *WBC – Genesis 16 - 50*, 353.

⁵² Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 70.

⁵³ Alter, *The Art of Biblical Narrative*, 72.

⁵⁴ Westermann, *Genesis*, 264.

⁵⁵ Rad, *Genesis*, 353.

⁵⁶ Holladay, *A concise Hebrew and Aramaic lexicon of the old testament*, 253.

Jakob: Inledningsvis i Gen 37:3 får den implicita läsaren berättat för sig att Jakob älskar Josef högst av sina söner. Wenham noterar att tunikan som Josef får, markerar Jakobs favorisering av honom och att den symboliserar en ständig påminnelse om hans särställning i familjen.⁵⁷ Westermann uppmärksammar också detta, men tar det ett steg längre. Han lyfter frågan huruvida det är godtagbart att ett yngre syskon upphöjs över de äldre och legitimerar därigenom brödernas reaktioner.⁵⁸ För att dra Jakobs agerande till sin spets argumenterar Pulse för att Jakob möjligen ska ses som roten till brödernas intensifierade känslor mot Josef. Dels genom att han på ett uppenbart sätt använder Josef för att spionera på sina bröder och genom att han öppet demonstrerar sin kärlek emot Josef. Jakob utropar Josefs särställning, inte enbart genom sina känslor, utan också fysiskt genom tunikan.⁵⁹ Tunikan blir ett tecken på att Josef har ett högre värde än bröderna. Pulse menar för det första att Jakob bör ses som ansvarig för fientligheten som uppstår mellan bröderna eftersom han först medvetet och öppet favoriserar Josef, för det andra då han sänder Josef att arbeta med sina bröder, med avsikt att spionera på dem.⁶⁰

Josef: Detta är den enda gång som Josef har en aktiv roll i perikopen Gen 37:12 – 35. För att förstå vem karaktären Josef är behöver Gen 37:2 - 11 tas i beaktning. Von Rad menar bland annat att Josef symboliserar ett vishetsideal och att Josefsberättelsen ska läsas som en del av vishetslitteraturen, något som kommer visa sig inte alls är fallet.⁶¹ För när Gen 37 läses i relation till spänningen i familjen, blir det relevant att lyfta Jacobs. Jacobs uppmärksammar att många exegeter uppfattar Josef, som god och vis, det är sällan som hans negativa egenskaper lyfts fram. Jacobs poängterar att det är Josefs skvallrande (och eventuella lögner) som inleder konflikten mellan Josef och hans bröder.⁶² Särskilt Josefs ansvar rörande konflikten, lyfter Jacobs som viktig att notera och han menar att den rapport han lämnar till Jakob inte kan legitimeras (Gen 37:2). Josefs sätt att berätta om sina drömmar skapar också problem, då karaktären Josef av den implicita läsaren uppfattas som hånfull och okänslig gentemot sina bröder.⁶³ Med liknande teori menar Pulse att Josefskaraktären bör uppmärksammas. Han menar framförallt att den bild som presenteras av Josef, karakteriserar honom som en naiv

---

⁵⁷ Wenham, *WBC – Genesis 16 - 50*, 351.

⁵⁸ Westermann, *Genesis*, 263.

⁵⁹ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 160.

⁶⁰ *Ibid.* 65 – 67.

Genesis 37:3 – 11.

⁶¹ Rad, *Genesis*, 435.

⁶² Jacobs, *The Conceptual Dynamics of Good and Evil in the Joseph Story: An Exegetical and Hermeneutical Inquiry* (135 North Oakland Avenue, Pasadena, 2003), 311.

⁶³ Levenson, *The Death and Resurrection of the Beloved Son*, 322.

pojke som tycks vara fullkomligt okänslig för *hur* han berättar om sina drömmar. Pulse framställer det likt Jacobs, att Josef bär ansvaret för hur han framför dem och han drar följande slutsats: "Does Joseph 'rub in' his dreams, speaking of them with a certain tone that is bound to incite anger? Apparently, for the brothers hated him not only for his dreams, but also for his word."⁶⁴ Därför reagerar också den implicita läsaren när Josef gladeligen ger sig iväg för att söka upp sina bröder, detta visar på en omogen pojkes naivitet. Med tanke på relationen mellan Josef och hans halvbröder, skulle detta upplevas som besynnerligt för den implicita läsaren och hans iver att söka upp sina bröder, trots den illavarslande stämningen, får läsaren att notera hans karaktärsdrag.⁶⁵ Fox lyfter i ämnet att Josef är oberäknelig, han har ingen kontroll över sina känslor eller sin retorik, han är inte blygsam och behandlar medvetet sina bröder illa, egenskaper som motsäger von Rads argument om att Josef skulle vara en del av vishetslitteraturen.⁶⁶ Den mesta kunskap om Josef presenteras i verserna före analysens huvudsakliga verser, dessa verser som lyfts fram (Gen 37:2 – 11) ingår inte i analysens syfte men de förstärker och förtydligar uppfattningen av Josefskaraktären i Gen 37:12 – 35.

I Gen 37:13 - 35 är Josef som förbytt och läsaren får omtolka den förutfattade bild som skapats om honom genom inledningen i Gen 37:3 - 11. I kommande verser är bilden av Josef den om en medhjälpig och inte fullt så stöddig pojke, Josef är lydig och utför den uppgift hans far sänder ut honom att utföra. Pulse uppmärksammar Josefs förändrade karaktär som ensam, aningslös och han svarar mannen med "snälla berätta vart dom (bröderna) är".⁶⁷ Josefs förändrade karaktär uppmärksammas även av Wenham som skriver: "He 'wanders' (העל) like a lost sheep himself."⁶⁸

Mannen: en anonym man nämns tre gånger i verserna 15 - 17 och vägleder Josef till sina bröder. Det återkommande omnämmandet av honom gör honom betydande för undersökningen.⁶⁹ Von Rad uppmärksammar inte mannen, men han noterar att situationen och att sättet Josef hittar sina bröder på är underligt; "The way Joseph finally found his brothers after initial aimless wandering is told with strange minuteness..."⁷⁰ Westermann å andra sidan menar att mannen i verserna 15–17 har ett viktigt syfte för Josefsberättelsen, då

---

⁶⁴ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 160 – 161.

⁶⁵ Ibid. 162.

⁶⁶ Alter, *The Art of Biblical Narrative*, 72.

⁶⁷ Fox, *Wisdom in the Joseph story*, 27.

⁶⁸ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 160 - 162.

⁶⁹ Wenham, *WBC – Genesis 16 - 50*, 353.

⁷⁰ Longacre, *Joseph*, 152.

⁷⁰ Rad, *Genesis*, 353.

han leder Josef längre ifrån säkerheten.⁷¹ Ett annat syfte som tycks förbigå exegeternas forskning är vad det innebär för en yngling att möta en främmande man ute på fältet och den hotfulla bild detta bidrar med. Mannen kan uppfattas som ett hot gentemot Josef, ur en sexuell aspekt. Redan 1500f.Kr finns det källor från Egypten som visar på att sexuella relationer mellan män och pojkar har uppmärksammats. Lagar och bestämmelser har skrivits ner inom flera olika traditioner och det påvisar att våldtäkter som straff och hot och sexuella relationer mellan män existerade.⁷² Några kapitel innan beskrivs ett våldtäktsförsök mot två män, byn kommer ut och hotar med att ligga med dem, som ett sätt att bestraffa dem. Sexuellt våld mot män var välkänt under antiken och det bör antas att den implicita läsaren hade vetskap om detta (Gen19:5 – 8). Mannen ställer frågan ”*vad söker du?*” till Josef och detta kan tolkas som en antydning på att Josef var ett lätt byte och frågans egentliga mening är kanske *vad är du ute efter?* Jag har också uppmärksammat i perikopen mannen som en potentiell fara för Josef i relation till att mannen, dessutom kan händelsen jämföras med berättelsen om Dina, som nämns i nedanstående analys av Shekem. Dina, liksom Josef, är ung och vacker, och på vägen till Shekem möter även hon en främmande man, en man som våldtar och kidnappar henne och berättelsen slutar i ett blodbad (Gen 34). Det går inte att ignorera likheterna.

Dödliga miljöer

Shekem: Josef beger sig till Shekem och läsaren kopplar ihop platsen med mörker och död.⁷³ I Gen 34 berättas det om Dina, dotter till Jakob och Lea. Hon blir kidnappad och våldtagen av hiven Shekem, som efteråt faller för henne och vill att dom gifter sig. Dinas bröder, Simon och Levi, söker hämnd för Shekems agerande och slaktar alla av manligt kön i Shekem. Shekem benämns tre gånger, precis som den främmande mannen ovan, vilket gör det till ett nyckelord och indikerar att det finns ett betydande syfte. Alter menar att det ska tolkas som något viktigt för berättelsen ifall någonting ges ett stort utrymme, speciellt baserat på språkets lakoniska karaktär.⁷⁴ Som ovan nämndes fungerar verserna 12 – 17 som tonsättande och skapar känslan inför det som skall ske. Det går alltså att förutsätta att den implicita läsaren känner till berättelsen om Dina och Shekem och det blir tydligt att författaren använder benämningarna av staden, för att skapa en orolig stämning hos läsaren. Wenham stärker tesen

---

⁷¹ Westermann, *Genesis*, 264.

⁷² Thomas Kazen, *Smuts, Skam, Status: Perspektiv på samkönad sexualitet i Bibeln och antiken* (Halmstad: Makadam förlag, 2018), 29–36.

⁷³ En distans på ca 9,6 mil.

⁷⁴ Alter, *The Art of Biblical Narrative*, 182.

genom att notera det underliga med att återvända till en plats där sönerna lemlästade Hamors söner.⁷⁵ Staden Shekem associeras i berättelsen med döden.

Dotan: Ifrån Shekem leds den redan sårbara Josef än längre bort till Dotan. Sammanlagt handlar det om en resa på ca 81km (50miles) från Hebrondalen till Dotan, en vandring som bör ha tagit Josef ca 19 timmar att vandra.⁷⁶ Det visar på det avstånd som nu uppstått mellan Josef och säkerheten. Dotan ligger norr om Shekem och karakteriseras av sin bergsformation som översteg omringade område med ca 60 meter över havet.⁷⁷

Nyckelord

Vers	Biblica Hebraica Struttgartensia	Svensk översättning
12	וַיֵּלְכוּ אֶחָיו לְרַעוֹת אֶת-צֹאן אֲבִיהֶם בְּשֵׁכֶם	Och hans bröder gick för att valla deras fars flock i Shekem .
13	וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל-יוֹסֵף הֲלוֹא אֶחָיֶךָ רְעִים בְּשֵׁכֶם לָכֵה וְאֶשְׁלַחְךָ אֵלֵיהֶם וַיֹּאמֶר לוֹ הֲגַנִּי:	Och Israel sa till Josef: vallar inte dina bröder (flocken) i Shekem ? Gå du och jag skall skicka dig till dem och han sa till honom här är jag.
14	וַיֹּאמֶר לוֹ לֶךְ-נָא רְאֵה אֶת-שְׁלוֹם אֶחָיֶךָ וְאֶת-שְׁלוֹם הַצֹּאן וְהִשָּׁבְנִי דָבָר וַיִּשְׁלַחְהוּ מֵעֵמֶק חֶבְרוֹן וַיָּבֵא שֵׁכֶמָה :	Och han sa till honom: gå snälla du och se om dina bröder och flocken mår bra och kom tillbaka med ordet till mig. Och han skickade honom från Hebron dalen och han kom till Shekem .
15	וַיִּמְצָאֵהוּ אִישׁ וְהָיָה תַעֲהָ בַשָּׂדֶה וַיִּשְׁאַלְהוּ הָאִישׁ לֵאמֹר מַה-תְּבַקֵּשׁ:	Och en man fann/mötte honom och se (han) irrade/flackade runt på fältet och mannen frågade honom: Vad söker du?
16	וַיֹּאמֶר אֶת-אֶתְנִי אֲנֹכִי מִבְּקֶשׁ הַגִּידָה-נָא לִי אֵיפֹה הֵם רְעִים:	Och han sade: jag söker mina bröder snälla berätta du för mig var de vallar (sin flock)?
17	וַיֹּאמֶר הָאִישׁ נִסְעוּ מִזֶּה כִּי שָׁמַעְתִּי אֲמָרִים נִלְכָה דְּתַיְנָה וַיֵּלֶךְ יוֹסֵף אַחֲרָיו וַיִּמְצָאֵם בְּדוֹתָן :	Och mannen sade: De gick härifrån ty jag hörde de säga: Vi ska gå mot Dotan . Och Josef gick efter sina bröder och han fann dem i Dotan .

⁷⁵ Wenham, WBC – Genesis 16 - 50, 353.

⁷⁶ Wenham, WBC – Genesis 16 - 50, 359. & Rad, Genesis, 352.

tiden baseras på hur lång tid det skulle ta att gå mellan Lund centralstation och Malmö centralstation tre gånger, vilket ungefär motsvarar längden på Josefs vandring.

⁷⁷ William G. Dever. "Dothan" I *The Anchor Bible Dictionary, Volume 5, D-G*. Editor in chief: David Noel Freedman. Associate editors: Gary A. Heroin, David F. Graf. Managing editor: Astrid B. Beck (New York, London, Toronto, Sydney: Doubleday, 1992), 226 – 227.

Det finns i scenen inte några direkta nyckelord uttryckta som gjort sig till känna, däremot har platserna Shekem och Dotan och delvis den anonyma mannen analyserats som dödsmotiv.

Sammanfattningsvis har analysen av den första scenen uppmärksammat framträdande dödsmotiv i både karaktärsdrag och farliga platser. Det har bland annat noterats hat, en lång vandring, en farlig främling, Shekem, att Josef irrar runt och att Jakob kan ses som ansvarig för situationen. En spännande upptäckt i analysen är Josefs karaktärsdrag som dumdrigtig och självisk inledningsvis (Gen 37:3 – 11), i kontrast till hans offerkaraktär fortsättningsvis.

Vidare i scen 2 och 3 analyseras brödernas reaktion när Josef anländer.

3.1.2 Dödscen 2 och 3 – Vi ska mörda honom!

Dödscen	Händelser	Karaktärer
2 v18 – 20 Planer på att döda sin bror.	På avstånd ser bröderna Josef och de börjar planera att de ska döda honom. Med sarkasm säger de till varandra ”Se där kommer denna drömmarnas Herre.” Innan Josef är framme har de bestämt sig för hur mordet av honom ska gå till och hur det ska döljas, de ska kasta honom i en cistern och säga att han blivit uppäten av rovdjur. Än en gång anas sarkasmen när det står ” vi skall se vad som ska hända med hans drömmar.”	<ul style="list-style-type: none"> • Bröderna (ej Ruben)
3 v21 – 22 Ruben ingriper för att rädda Josef från döden.	Ruben hör sina bröder när det överlägger mordet på Josef och han stoppar dem från att skada/ ta livet av Josef. Han framhäver brottet i att utgjuta blod. Ruben övertalar sina bröder att istället kasta Josef i en specifik cistern, i vildmarken, en som Ruben sen kan rädda honom ifrån och därifrån föra honom hem till deras far.	<ul style="list-style-type: none"> • Ruben

Westermann noterar att när bröderna får syn på Josef väcks deras känslor än en gång och de bestämmer sig omgående för hur de ska hantera situationen. De ska mörda honom och göra sig av med bevisen.⁷⁸ Inom scenen uppstår en konflikt mellan de övriga bröderna och Ruben, Ruben vill att de ska kasta Josef i en särskild cistern i vildmarken, från vilken han kan rädda honom. Den implicita läsaren anar att även Rubens lösning innebär fara. Att kastas i cisternen betyder i princip att de ska kasta honom ner till dödsriket och den utvalda cisternen ligger i

⁷⁸ Westermann, *Genesis*, 264.

vildmarken, bortom de bevandrade stigarna.⁷⁹ Kunskapen väcker hos den implicita läsaren oros känslor, då vildmarken är en plats som bör undvikas till varje pris. Frågan är dock varför Ruben vill rädda sin bror?

Karaktärer

Bröderna: Bröderna får syn på Josef och ilskan sprider sig i gruppen, de är medvetna om varför Josef är där - för att spionera på dem!⁸⁰ Jacobs uppmärksammar att det är kollektivet, bröderna, som är delaktiga i det aggressiva handlandet mot Josef, motivet för agerandet är deras negativa känslor gentemot honom.⁸¹ Bröderna visar inte någon empati mot Josef, deras syfte är att göra sig av med honom för egen vinnings skull.⁸² Detta argument stärks av von Rads hypotes, att de var rädda för att Josefs drömmar skulle bli sanna (Gen 37:5 och 9), utgångsläget är att Josef talat högt om sina drömmar och det uppfattas som profetism.⁸³ Det finns en oro gällande drömmarna och när möjligheten gavs, såg bröderna till att göra sig av med Josef, ett försök att hindra en profetia från att slå in.⁸⁴ Brödernas roll i scen två och tre förstås genom att den implicita läsaren får skapa sin egen uppfattning, baserat på deras karaktärsdrag. Dödsmotiven i scenerna handlar om att bröderna ger uttryck för att vilja mörda sin bror, motiven demonstrerar också att Josefs bröder har blivit hans fiender.

Ruben, är den äldsta brodern till Josef. Han dyker upp under tiden som de andra bröderna planerar mordet på Josef, varpå han försöker och tillsynes lyckas stoppa bröderna från att ta det oåterkalleliga språnget – att spilla blod.⁸⁵ Frågan om varför han ingriper är omdebatterad, kanske handlar det om att han är äldst och vet bäst, som von Rad vill hävda?⁸⁶ Eller känner Ruben mer empati gentemot Josef än sina bröder som Jacobs lyfter?⁸⁷ Pulse framhåller en annan vinkel och menar att Rubens agerande inte handlar om ansvar eller empati. Rubens agerande ska istället ses en självvisk handling och är snarare en möjlighet för Ruben att återfå sin faders respekt, efter sin sexuella relation med Jakobs bihustru Bilhah (Gen 35:22).⁸⁸ I linje med uppsatsens analys, blir Pulses teori mer relevant, då Ruben förvisso säger sig vilja rädda

---

⁷⁹ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 71 – 72.

⁸⁰ Ibid. 159.

⁸¹ Jacobs, "The Conceptual Dynamics of Good and Evil in the Joseph Story," 318 – 319.

⁸² Ibid. 321.

⁸³ Rad, *Genesis*, 353.

⁸⁴ Jacobs, "The Conceptual Dynamics of Good and Evil in the Joseph Story," 313.

⁸⁵ Alter, *Genesis*, 212 – 213.

⁸⁶ Rad, *Genesis*, 353.

⁸⁷ Jacobs, "The Conceptual Dynamics of Good and Evil in the Joseph Story," 318 – 319.

⁸⁸ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 72.

Josef ifrån döden, men han har å andra sidan inga bekymmer med att åsamka honom skada och föreslår att de ska kasta brodern, levande, i en torr cistern.⁸⁹ Pulses argument förstärks av Jacobs teori, vilken syftar på att även om Ruben inte ville döda Josef, så var han inte emot att han skadades.⁹⁰ Kanske är det så att Ruben hatar Josef mest av bröderna? För istället för att avsluta Josefs liv snabbt, så som bröderna planerar, önskar Ruben att de ska kasta Josef i en torr cistern där han får lida, med vetskapen om en säker död. Allt för att tjäna sina egna behov. Oavsett anledning maskerar Ruben sina motiv väl och uttrycker inget motstånd för brödernas våldsamheter gentemot Josef, troligen hade bröderna inte lyssnat till krav gällande annat än de juridiska angelägenheterna som Ruben framhåller som anledning.⁹¹

Dödliga miljöer

Vildmarken: מִדְבָּר [mid-bawr'] Vildmarken ska ses som en plats som i denna perikop blir ett slagord för miljöns betydelse. Vildmarken väcker en oros känsla, fruktan, avsky och motvilja hos den implicita läsaren och det är en plats som bör undvikas. Om detta skriver Estelle, att vildmarken för den antika läsaren förknippades med ociviliserade platser, fara, vilda djur som kan skada dig, brist på vatten och stora risker för att bli rånad, misshandlad eller värre - våldtagen.⁹² Termen *midbâr* förknippas med platser som är drabbade av torka och är en plats där inget gott kan leva, det är en plats som fortfarande tillhör urtidskaoset.⁹³ Detta skildras exempelvis i Deut 32:10 ”Han fann honom i öknens land, i ödsligheten, där ökendjuren tjöto.”⁹⁴ Det var sannolikt allmän kunskap hos den implicita läsaren att *midbâr* är platser där det som mest faller 20-40mm regn per år, om något alls, östanvinden driver fram med sina orkaner och torkar upp och fördrivar allt levande ifrån området, då de blåser iväg som agnar.⁹⁵ Det enda som kan leva ute i vildmarken är parasiter och orena djur, skorpioner och ormar. Ökenfaran skildras också i Deut 8:15 där författaren skriver: ”den stora och fruktansvärda öknen, bland giftiga ormar och skorpioner, över förtorkad mark, där intet vatten åt dig komma ut ur den hårda klippan.”⁹⁶ *Midbâr* associeras med fara, ett hålrum där inga civiliserade

---

⁸⁹Rad, *Genesis*, 354.

⁹⁰ Jacobs, “The Conceptual Dynamics of Good and Evil in the Joseph Story,” 319.

⁹¹ Wenham, *WBC – Genesis 16 – 50*, 354.

⁹² Bryan D. Estelle “*Motifs and Old Testament Theology.*” In *International Journal of Reformed Theology and Life*, Unio Cum Christo, Union with Christ. Vol 5, No 1/April 2019. 27 – 44.

⁹³ Wächter.” Sheol” in *Theological Dictionary of the Old Testament*. Volume XIV, Edited by: Johannes Bottlerweck, Helmsler Ringgren and Heinz-Josef Fabry (Grand Rapids: William. B. Eerdmans Publishing Company, 2004), 239 – 249.

⁹⁴ 1917 års Bibelöversättning.

⁹⁵ Jämför Jeremia 13:24 *Välän, jag vill förskingra dem såsom strå som far bort för öknens vind* (Jfr också Jer 18:17, Job 1:19 & 27:21) i 1917 års Bibelöversättning.

⁹⁶ Jämför med 1917 års översättning i Deuteronomium 8:15 *och som har lett dig genom den stora och fruktansvärda öknen, bland giftiga ormar och skorpioner, över förtorkad mark, där intet vatten åt dig komma ut*

människor någonsin skulle välja att befinna sig och en plats där endast Gud kan rädda dig.⁹⁷

Liksom i scen ett går det att tolka *midbârs* syfte är att frammana en känsla av mörker, fara och ett dödligt hot.

Nyckelord

Vers	Biblica Hebraica Struttgartensia	Svensk översättning
18	וַיֵּרְאוּ אֹתוֹ מֵרֶחֶק וּבְטָרֵם יִקְרַב אֲלֵיהֶם וַיִּתְנַבְּלוּ אֹתוֹ לְהַמִּיתוֹ:	Och de såg honom långt borta och innan han kom fram till dem och de konspirerade att döda honom.
19	וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־ אֶחָיו הֲזֵה בָּעַל הַחֲלָמוֹת הַלְזָה בָּא:	Och de sa till varandra: se, denna drömmarnas herre kommer.
20	וַעֲתָהּ לָכֵן וְנַהַרְגֶהוּ וְנִשְׁלַחֵהוּ בְּאֵתֶךָ הַבְּרִיּוֹת וְאֶמְרֵנוּ סִיָּה רָעָה אֶכְלָתָהּ וְנִרְאָהּ מִה־יִּהְיֶה חֲלֹמָתוֹ:	Och nu kom igen och vi skall mörda honom och vi skall kasta honom i en av cisternerna och vi skall säga att ett ont djur åt upp honom och vi skall se vad som ska hända med hans drömmar.
21	וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן וַיִּצְלָהוּ מִיָּדָם וַיֹּאמֶר לֹא נַפְּנוּ נַפְּשׁ:	Och Ruben hörde och han räddade honom från deras händer och han sa vi ska inte slå/skada själen/livet/andningen/hans .
22	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רְאוּבֵן אֶל־תִּשְׁפְּכוּ־דָם הַשְּׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל־הַבְּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בְּמִדְבָּר וְגַד אֶל־תִּשְׁלַחוּ־בּוֹ לְמַעַן הִצִּיל אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבּוֹ אֶל־אָבִיו:	Och Ruben sa till dem: Utgjut icke ni blod , kasta honom till denna cistern i vildmarken och ni må inte sträcka ut hand mot honom(skada honom) . Detta för att rädda honom från deras händer för att föra tillbaka honom till hans far.

Döda: מוֹת [*mooth*], är ett vanligt uttryck i de semitiska språken, i den hebreiska Bibeln förekommer ordet närmre 900 gånger. Dödsbegreppet används ibland som parallell till Sheol (dödsriket).⁹⁸ I jämförelse med nedanstående uttryck att mörda, kan ”döda” upplevas något neutralt, men att döda en människa är alltid någonting negativt.⁹⁹

ur den hårda klippan eller Numeri 21:6 *Då sände Herren giftiga ormar bland folket, och dessa stungo folket; och mycket folk i Israel blev dödat.*

⁹⁷ Talmor.” מִדְבָּר” in *Theological Dictionary of the Old Testament*. Volume VIII, Edited by: Johannes Bottlerweck, Helmsler Ringgren and Heinz-Josef Fabry (Grand Rapids: William. B Eerdmans Publishing Company, 1997), 87 – 118.

⁹⁸ Illman; Ringgren, Fabry.” מוֹת” in *Theological Dictionary of the Old Testament*. Volume VIII, Edited by: Johannes Bottlerweck, Helmsler Ringgren and Heinz-Josef Fabry (Grand Rapids: William. B. Eerdmans Publishing Company, 1997), 185 – 209.

⁹⁹ Wenham, *WBC – Genesis 16 - 50*, 253.

Mörda: **קָרַג** [*haw-rag*] har förutom mörda även betydelsen avrätta och slakta. Roten är negativt laddad och används aldrig i positiv bemärkelse. I gammal sydarabiska är uttryckets innebörd att döda fiender, detta inkluderar även mördandet av kvinnor och barn. I den hebreiska Bibeln förekommer roten 165 gånger och den har en avgörande betydelse i Jakobs berättelse, både mellan Jakob och Esau, men även för Josef och hans liv, då verbet återkommer som nyckelord.¹⁰⁰ Verbets betydelse framhävs, understryker Wenham, i Gen 4:8 när Abel överfaller sin bror och dräper honom (וַיִּהַרְגֵהוּ): ”och han slog ihjäl/dödade/dräpte honom”. I perikopen används det av bröderna i vers 20, när de ha bestämt sig för hur deras plan att göra sig av med Josef ska gå till - de ska mörda honom.¹⁰¹

Kasta: **שָׁלַךְ** [*shaw-lak*], är ett vanligt förekommande verb i den hebreiska Bibeln och innebörden av att kasta avgörs av situationen. I perikopens kontext konstateras att det handlar om att kasta någon och i fråga om att kasta en annan människa, bör detta förstås med att man gör det för att avsluta dennes liv.¹⁰² I vers 20 handlar det om att kasta den mördade Josef i cisternen för att dölja mordet. Det är på samma sätt verbet tolkas i Jer 38:6 – 8 där Jeremia kastas i en *bôr*, där han sjunker ner i dyngan och förväntas svälta ihjäl.¹⁰³

Cistern: **בֹּר** [*bore*]översätts ideligen som brunn, även då det betyder cistern.¹⁰⁴ Pulse framhäver cisternens betydelse och menar att cisternen **בֹּר** och brunnen **בְּיָר** är varandras motsatser.¹⁰⁵ Brunnen får representera livet, medan cisternen representerar döden. I Jeremia 2:13 står det ”ty mitt folk har begått dubbel synd: de har övergett mig, källan med det friska vattnet, och huggit ut cisterner, cisterner som spricker och inte håller vatten”, cisternen ska här förstås som ett uttryck för besvikelse och fördärv. Det som tydligast argumenterar för att cisternen bör förstås som ett dödsmotiv, är att det brukar användas som uttryck för ingången till Sheol – dödsriket. I linje med argumentationen om dödsmotiven, ser även Levenson en koppling till begreppet och menar att det också kan ses som en symbol för graven.¹⁰⁶ I Jes 14:15 står det ” Men ner till dödsriket störtas du, längst ner i avgrundens djup. [בֹּר]” I

---

¹⁰⁰Fuhs. “קָרַג” in *Theological Dictionary of the Old Testament*. Volume III, Edited by: G. Johannes Bottlerweck and Helmser Ringgren (Grand Rapids: William. B Eerdmans Publishing Company, 1997), 447 – 457.

¹⁰¹ Wenham *WBC - Genesis 16 – 50*, 253.

¹⁰²Thiel. “שָׁלַךְ” in *Theological Dictionary of the Old Testament*. Volume III, Edited by: G. Johannes Bottlerweck, Helmser Ringgren & Heinz-Josef Fabry (Grand Rapids: William. B Eerdmans Publishing Company, 2006), 88 – 97.

¹⁰³ Wenham, *WBC - Genesis 16 – 50*, 354.

¹⁰⁴ Holladay, *A concise Hebrew and Aramaic lexicon of the old testament*, 36.

¹⁰⁵ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 71.

¹⁰⁶ Levenson, *The Death and Resurrection of the Beloved Son*, 150.

bibelöversättningen går det också att notera dödsmotiven. Ett sista argument för att tydliggöra dödsmotivet är att de döda brukar kallas för de som *yoredhe bor* – de som går ner till בּוֹר.¹⁰⁷

Ont djur/rovdjur har ätit upp: חָתַהּ רֵעָה אֲכָלְתָּהּ, ”Ett ont djur har ätit upp honom”, אָכַל – [aw-kal’], betyder äta och det är inte förrän det sätts i relation till ”av onda djur/rovdjur” som det går att argumentera för att det är ett uttryck som kan kopplas till dödsmotiven. Verbet används ofta figurativt för att ge uttryck för att någonting förgörs, det är ibland också något som uttrycker destruktiva eller hotfulla situationer.¹⁰⁸ Uttrycket förekommer både i vers 20, när bröderna bestämmer sig för hur de ska dölja sitt brott, och av Jakob i vers 33, när han bekräftar att det är Josefs tunika han ser dränkt i blod.

Slå/skada själen/livet/andningen: נִפְּשׁוּ נַפְשׁוֹ – Betydelsen av begreppet נִפְּשׁוּ [neh'-fesh], avgörs helt utifrån kontexten. I vers 22 uttrycks det när Ruben försöker hindra sina bröder från att spilla blod – att spilla blod är synonymt med att olagligt avsluta någons liv – mörda!¹⁰⁹ Det finns en tydlig koppling mellan andningen och livet och i alla texter som handlar om att rädda någons liv är det נִפְּשׁוּ som är objektet. När נִפְּשׁוּ omnämns i berättelsen är det för att peka på innebörden av agerandet och detta uppfattar Ruben då han försöker stoppa bröderna från att mörda Josef.¹¹⁰

Skada honom inte: אַל־תִּשְׁלַח־יָדְךָ, i vers 22 står det ordagrant, sträck inte ut hand till honom, men i Bibel 2000 översätts uttrycket med att inte orsaka skada. Begreppet används främst i den hebreiska Bibeln, som ett idiom som innebär att någon begår ett övergrepp. Detta förklarar Wenham som ”a murderous assault”¹¹¹. Analysen noterar uttrycket som ett begrepp inom dödsmotiven.

Sammanfattningsvis har döden i dessa scener gjort sig till känna, dels genom planerandet av mord på Josef, samt genom beskrivningen av *midbâr* och farliga djur som hotar Josefs liv. Nyckelord som lyfts är döda, mörda/avrätta, kasta, cistern, ett ont djur har ätit upp honom,

¹⁰⁷ Heintz “בָּאָר” in *Theological Dictionary of the Old Testament*. Volume I, Edited by: G. Johannes Bottlerweck and Helmser Ringgren. (Grand Rapids: William. B Eerdmans Publishing Company, 2011), 463 – 466.

¹⁰⁸ Ottosson “אָכַל” in *Theological Dictionary of the Old Testament*. Volume I, Edited by: G. Johannes Bottlerweck and Helmser Ringgren (Grand Rapids: William. B Eerdmans Publishing Company, 2011), 236 – 242.

¹⁰⁹ Wenham, *WBC - Genesis 16 – 50*, 253.

¹¹⁰ Seebass “נִפְּשׁוּ” in *Theological Dictionary of the Old Testament*. Volume IX, Edited by: G. Johannes Bottlerweck, Helmser Ringgren and Heinz-Josef Fabry (Grand Rapids: William. B. Eerdmans Publishing Company, 1998), 497 – 519.

¹¹¹ Wenham, *WBC - Genesis 16 – 50*, 254.

népeš och skada honom inte. Stämningen i perikopen intensifieras ytterligare och i kommande dödsscener undersöks ifall dödsmotiven kvarstår.

3.1.3 Dödscen 4 och 5 – Ett kallhjärtat handlande.

Dödsscen	Händelser	Karaktärer
4 v23 – 24 Josefs kläder slits av och han kastas i cisternen.	När Josef kommer fram till sina bröder, sliter de av honom den unika tunika han hade på sig och de tar tag i Josef och kastar ner honom i en cistern. Cisternen var tom, där fanns inget vatten i den	<ul style="list-style-type: none"> • Bröderna

Dödsscen	Händelser	Karaktärer
5 v25 – 27 Planerna ändras och Josef säljs.	Oberörda sätter bröderna sig för att äta bröd. Plötsligt ser de en karavan av Ismaeliter ifrån Gilead på väg till Egypten närma sig och med sig hade de parfym, balsam och ladanum. Då plötsligt kommer Juda på en idé för hur de ska undvika att spilla blod och tjäna pengar. Juda kläcker sedan idén om att de istället bör sälja Josef till ismaeliterna. Bröderna lyssnar till Judas argument Josef är ju trots allt ”vår broder, vårt kött”	<ul style="list-style-type: none"> • Bröderna (ej Ruben) • ismaeliter • Juda

I ultra-rapid når berättelsen sitt klimax uppmärksammar Wenham: ” The succession of verbs, stripped, took, dumped, sat down conveys the speed and roughness of the brothers assault on Joseph.”¹¹² Liknande succession av verb finns att notera i Gen 22:3, även där handlar det om vägen mot döden och Abraham stiger i rask takt upp, lastar åsnan, tar tjänarna, hugger veden och ger sig av, det upplevs nästan som ett försök att trycka undan känslorna. I Gen 37:23f, slits Josefs tunika av med våld, han blir tagen och han dumpas, likt ett lik, i cisternen.¹¹³ Levenson lyfter att kastandet av Josef i cisternen är en symbol för Josefs död. Han menar också, att det bör noteras att det för författaren är viktigt att markera att brunnen var tom. Betydelsen framhävs genom en parallellism, där författaren säger samma sak två gånger ”Brunnen var tom, där fanns inget vatten.” (Gen 37:24) Detta ska enligt Levenson tolkas som ett tecken, som pekar på att Josef inte kommer överleva. Cisternen är motsatsen till brunnen,

¹¹² Wenham, *WBC - Genesis 16 – 50*, 354.

¹¹³ Ibid. 354.

vilken innehåller livgivande vatten och det går därför att argumentera för att cisternen lyfter dödsmotivet i berättelsen som visats i tidigare analys.

Josef ges inget utrymme i scenen, inget motstånd eller uttryck för skräck eller vädjan återberättas. Bröderna kastar Josef i cisternen, lämnad åt sitt öde och sätter sig efter sitt agerande lugnt och äter sitt bröd.¹¹⁴ Det är nu som Juda uppmärksammar karavanen med köpmän som närmar sig och kommer på idén att sälja Josef, för att tjäna något på sitt brott. Judas argumenterande mot att döda Josef, för att han är deras bror, menar von Rad inte ska viftas bort och han hänvisar till den allmänna kännedomen gällande innebörden att spilla sin broders blod. Von Rad menar att det är skuld känslorna bröderna kommer känna, som i slutändan stoppar dem från att mörda Josef.¹¹⁵ Von Rads argument behöver problematiseras, för även om det är skuld det handlar om, är det inte fråga om skuld känslor. Det handlar snarare om att skulden ska förstås som en blodskuld. Den mördades blod ljuder från marken och kräver hämnd, likt Gen 4:10, när Kain har mördat sin bror Abel och Gud säger ”din brors blod ropar på mig från marken.” Vidare uppmärksammar Pulse att det i texten ordagrant står ”vad tjänar vi på att mörda/slakta vår bror”. Roten בְּחַטָּאת [*beh'-tsah*] brukar översättas med nytta, men Pulse lyfter att det också har betydelsen avskuren. Det innebär i sammanhanget, att brödernas nya plan handlar om att skära av Josefs livlina. Så istället för att mörda Josef och dra på sig blodskuld, ser de till att han försvinner, utan möjlighet att återvända.¹¹⁶ Det skulle då för den implicita läsaren uppfattas som att Josefs nedtagande till Egypten som slav, innebar en levande död.¹¹⁷

Karaktärer

Bröderna: Det är kollektivet bröder som har en aktiv roll i scenerna, dessa framhålls nu ännu tydligare som avskyvärda. Klarast blir bilden av brödernas karaktärsdrag i vers 25, då de efter att de slitit av Josef tunikan och kastat ner honom i cisternen, sätter sig oberört och äter.¹¹⁸ Westermann fyller ut tomrummet i berättelsen och menar att Josef troligen skriker i cisternen och försöker få svar. Josef är rädd, naken och han fruktar för sitt liv.¹¹⁹ Det går att tolka tomrummen på olika sätt, men Westermanns hypotes stärker dödsmotivs argumentationen i

---

¹¹⁴ Westermann, *Genesis*, 265.

¹¹⁵ Rad, *Genesis*, 353 – 354.

¹¹⁶ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 73 – 74.

¹¹⁷ Rad, *Genesis*, 355.

¹¹⁸ *Ibid.* 354.

¹¹⁹ Westermann, *Genesis*, 265.

uppsatsen och hans ingång lämnar bedömningen av brödernas känslolika karaktär till läsaren.

Juda: Brodern är inte framträdande förrän i vers 26, men det går inte att utesluta honom ifrån deltagande i gruppen. Kanske är det efter Rubens påpekande i vers 25, om det juridiska ansvaret vid mord, som Juda bestämmer sig för att mord inte är lösningen? När karavanen dyker upp kommer Juda på idén att sälja Josef för 20 shekel.¹²⁰ Detta i polemik till att en herde tjänade runt 8 shekel om året.¹²¹ Som ovan lyftes handlar Judas agerande snarare om att undvika blodskuld. Det ska nog tolkas som en blandning av förtjänst och blodskuld, för som Westermann påpekar är det inte förrän köpmännen dyker upp som Juda plötsligt drabbas av ”skuld” och vill ändra på deras ursprungsplan.¹²²

Köpmännen: de är aktiva agenter i dödssynden. Karavanen med köpmän dyker upp i vers 25 och de varor de har med sig är värda att noter menar både Pulse och von Rad. Produkterna är medicinska och de används vid balsameringen av döda kroppar(;).¹²³

Vidare är köpmännens roll viktig för argumentationen av dödsmotiv, då de i kommande scener leder Josef ner till Egypten, mot en ”levande död”. Detta har av den implicita läsaren tagits emot som en historieskildring och de uppfattar att Josef precis som tusentals andra lider och dör som slavar i främmande länder.¹²⁴

Nyckelord

23	וַיְהִי כַּאֲשֶׁר-בָּא יוֹסֵף אֶל-אֶחָיו וַיִּכְשִׁיטוּ אֶת-יוֹסֵף אֶת-כַּתְנֹתָו אֶת-כַּתְנֹת הַפְּטִים אֲשֶׁר עָלָיו:	Och det skedde när som Josef kom till sina bröder <i>slet de av</i> Josefs färgglada/unika kaftan/ tunika som var på honom.
24	וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ הַבְּרֶה וְהַבּוֹר רֶם אֵין בּוֹ מַיִם:	Och de tog honom och de <i>kastade honom</i> i en <i>cistern</i> och <i>cisternen var tom, inget vatten i den.</i>
25	וַיִּשְׁבוּ לְאֶכְל־לֶחֶם וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אַרְבַּת יִשְׁמַעֲאֵלִים בָּאָה מִגִּלְעָד וּגְמֵלֵיהֶם נִשְׂאִים נִכְאֹת וַיֵּצְרִי וְלֹט הוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרַיִם:	Och de satte sig för att äta bröd och de lyfte sina ögon och de såg och se en karavan av ismaeliter kommandes från Gilead och deras kameler bärandes på parfym och

¹²⁰ Westermann, *Genesis*, 265.

¹²¹ Wenham, Wenham, *WBC – Genesis 16 – 50*, 356.

¹²² Westermann, *Genesis*, 265.

¹²³ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 73. ;

Rad, *Genesis*, 354.

¹²⁴ Rad, *Genesis*, 355.

		balsam och ladanum , gåendes för att fara ner mot Egypten.
26	וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל־אֶחָיו מִה־בְּצַע כִּי נִקְרָא אֶת־ אֶחָיו וְכִסִּינוּ אֶת־דָּמּוֹ:	Och Juda sa till sina bröder: Vad tjänar det på att vi mördar vår broder och vi döljer hans blod ?
27	לָכֵן וְנִמְכְּרֵנוּ לִישְׁמַעֲאֵלִים וַיְלִדְנוּ אֶל־תְּהֵי־בּוֹ כִּי־ אֶתִּינוּ בְּשָׂרְנוּ הוּא וַיִּשְׁמְעוּ אֶחָיו:	Kom igen! Och vi skall sälja honom till ismaeliterna och våra händer må inte röra honom ty han är vår broder, vårt kött. Och hans bröder lyssnade.

Slita/dra: פָּשַׁט [paw-shat'] verbet har vid första anblick ingen negativ klang som kan kopplas till dödsmotiven, men Josefs bröder sliter av tunikan - troligen med våld.¹²⁵ Uttrycket uppmärksammas av Wenham som menar att det även används som term för att få djur. Uttrycket i scenen kan då även påstås ha en negativ klang genom att peka på hur det brukar användas, exempelvis i Lev 1:6 då Mose ska få brännoffersdjuren ”וְהִפְשִׁיטוּ”¹²⁶

Parfym och balsam och ladanum: נִכְאֹת וַצְרִי לָט, i vers 25 nämns köpmännens handelsvaror. Översättningen av varorna skiljer sig dock i olika översättningar. I bibel 2000 översätts det med ladanum, balsam och mastix. I 1917 års översättning till dragantgummi, balsam och ladanum och i Karl XII Bibel översätts det med krydder balsam och mirrham (myrra). Pulse påpekar att varorna som köpmännen har med sig används för balsamering av kroppar.¹²⁷ Ursprunget och dess faktiska användningsområden är svårt att specificera, men Freedman menar att det mest troliga är att det var en lindrande salva som användes vid olika skador på huden och att det var gjort på en särskild kåda.¹²⁸ Användandet av kådan hade också en odörhämmande effekt på den förruttnande kroppen.¹²⁹ Med den informationen förstärks argumentet analysen visar, då man i Egypten använde sig av linnebindor dränkta i samma kåda för att svepa in den döda kroppen.¹³⁰ Analysen understryker att varorna kan ses som dödsmotiv, då de tydligt signalerar död.

¹²⁵ Schmoltdt “פָּשַׁט” in *Theological Dictionary of the Old Testament*. Volume XIII, Edited by: G. Johannes Bottlerweck, Helmsler Ringgren and Heinz-Josef Fabry (Grand Rapids: William. B. Eerdmans Publishing Company, 2004), 129.

¹²⁶ Wenham, *WBC – Genesis 16 – 50*, 354.

¹²⁷ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 73.

¹²⁸ David Noel Freedman, *The Anchor Bible Dictionary: volume 1* (New York: Doubleday, 1992), 573 – 574.

¹²⁹ Margaret Bunson, *The Encyclopedia of Ancient Egypt* (New York: Facts on File, 1991), 176.

¹³⁰ Freedman, *The Anchor Bible Dictionary: volume 1* (New York: Doubleday, 1992), 573 – 574.

Blod: דָּם [dawn] ordet har alltid samma betydelse, men begreppet kan användas i olika sammanhang, det kan bland annat handla om magi, krafter och sexualitet.¹³¹ När begreppet används andra gången i vers 26 är det blodskulden de har i åtanke när de diskuterar vad de tjänar på att döda Josef och dölja hans blodstänk. Begreppet blod återkommer en tredje gång i vers 31 när bröderna dödat/slaktat killingen och ska stoppa Josefs tunika i blodet, här används blodet som bevis för att Josef blivit dödad. Begreppet blod i den hebreiska Bibeln förstås i de främsta fallen som något allvarligt. Betydelsen av ordet sätts ofta in i kontext rörande, våld, död, livsfara, hot, djur som attackerat, hämnd, blodskuld och mord för att nämna några exempel.¹³²

Sammanfattningsvis har det noterats att Josef är passiv och tyst i relation till de hotfulla dödsmotiv han möter. I dessa scener har dödsmotiven gjort sig tydligt tillkänna genom brödernas agerande, Judas idé om att sälja Josef och genom köpmännen som för ner Josef till Egypten mot en levande död. Det har också lyfts tre nyckelord som kopplas till dödsmotiven: att slita av, köpmännens varor och blod. Utgångsläget är spänt och frågan är ifall dödsmotiven är lika framträdande i kommande analys?

3.1.4 Döds scen 6 och 7 - Mot en levande död!

Dödsscenen	Händelser	Karaktärer
6 v28 Josef dras upp ur cisternen av sina nya ägare.	Midjanitiska köpmän uppmärksammar Josef i cisternen och drar upp honom och Josef säljs för 20 shekel. Och sedan för de Josef mot Egypten.	<ul style="list-style-type: none"> • köpmän

Dödsscenen	Händelser	Karaktärer
7 v29 – 30 Ruben får en smärtsam upplevelse när Josef är försvunnen.	Ruben kommer tillbaka till cisternen och inser att Josef inte längre finns kvar. Han sliter av sina kläder och går till sina bröder och berättar förtvivlat att pojken är borta, han uttrycker i sorg ”vart ska jag nu själv bli av?”	<ul style="list-style-type: none"> • Ruben

¹³¹ Kedar-Kopfstein; Bergman. “דָּם” in *Theological Dictionary of the Old Testament*. Volume III, Edited by: G. Johannes Bottlerweck and Helmsler Ringgren (Grand Rapids: William. B. Eerdmans Publishing Company, 1997), 234 – 236.

¹³² Francis Brown, S.R. Driver, Charles A. Briggs. “דָּם”, in *Brown Driver Briggs Hebrew and English Lexicon* (California, Snowball Publishing, 2011), 196 – 197.

För 20 shekel förvärvar köpmännen Josef. Med tanke på att priset för en slav som var mellan fem och tjugo år gammal var 20 shekel, innebar detta en extra inkomst för bröderna. Vanligtvis tjänade de inte mer än åtta shekel per år. Nu har de fördelaktigt blivit av med sin bror och tjänat på det ekonomiskt.¹³³ Jacobs lyfter att bröderna har lyckats bli av med Josef och att de inte har hans välbefinnande i åtanke, de säljer sin bror för att gynna sitt eget bästa.¹³⁴ Von Rads iakttagelse gällande Rubens reaktion är en relevant iakttagelse, Ruben reagerar kraftfullt på den tomma cisternen och hans reaktion ger läsaren en föräning av hur deras far kommer reagera på nyheten om Josefs försvinnande.¹³⁵ Westermann noterar också att Ruben inte varit med under överläggningen mellan bröderna om försäljningen, därför reagerar han också starkt när han finner cisternen tom. Westermann drar uppmärksamheten till att det viktiga i berättelsen inte är huruvida den bygger på två källor. Poängen i berättelsen är *att* och *hur* Josef hamnar i Egypten.¹³⁶ I motsats till Westermann, menar Levenson att källornas duplikat kan tolkas som en estetisk effekt. Det innebär i slutändan, enligt Levenson, att ingen av bröderna vet vad som egentligen hände med Josef. Det bör, menar han, tolkas att bröderna får lämna brottsplatsen och leva med ovissheten, men med en tanke om att deras plan att förklara att Josef blivit dödad av ett rovdjur, mycket möjligt kan ha blivit sanning. Både Rubens och Judas olika planer har misslyckats, men de kan vara säkra på att deras fars favoritson är försvunnen och aldrig kommer återvända.¹³⁷

Ruben: I vers 29 finns det tecken på att Ruben lämnat bröderna efter att de kastat Josef i cisternen och han har därför inte en aning om den affär som bröderna gjort upp med köpmännen. Wenham noterar att Rubens reaktion på upptäckten av att Josef är borta, tyder på djupa känslor för både brodern och deras far. Wenham menar att detta tydligt demonstreras genom hans sorgeritual.¹³⁸ Det lyftes i analysen av scen två och tre att Rubens motiv för att rädda Josef, inte handlar om omsorg för vare sig brodern eller fadern. Pulse frågar för vems skull han är mest orolig och framhäver speciellt att hans sorg har en tvåsidig betydelse. För det första handlar det om oron över att han får möta konsekvenserna av Josefs försvinnande, då han är äldst och har det största ansvaret. För det andra handlar det om att han förmodligen förlorat möjligheten att återfå sin faders respekt.¹³⁹

---

¹³³ Wenham, *WBC - Genesis 16 – 50*, 356.

¹³⁴ Jacobs, "The Conceptual Dynamics of Good and Evil in the Joseph Story," 321.

¹³⁵ Rad, *Genesis*, 354.

¹³⁶ Westermann, *Genesis*, 266.

¹³⁷ Levenson, *The Death and Resurrection of the Beloved Son*, 147 - 148.

¹³⁸ Wenham, *WBC - Genesis 16 – 50*, 356.

¹³⁹ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 76.

Nyckelord

28	וַיַּעֲבְרוּ אַנְשֵׁים מִדְּיָנִים סְחָרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת־יוֹסֵף מִן־ הַבְּיֹר וַיִּמְכְּרוּ אֹת־ יוֹסֵף לַיִּשְׁמָעֵאלִים בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף וַיָּבִיאוּ אֶת־יוֹסֵף מִצְרָיִמָה:	Midjanitiska köpmän passerade och de drog och de lyfte upp Josef från <i>cisternen</i> och de sålde Josef till ismaeliterna för tjugo silver och de förde Josef mot Egypten .
29	וַיָּשָׁב רֹאשׁוֹן אֶל־הַבְּיֹר וְהִנֵּה אֵין־יוֹסֵף בַּבְּיֹר וַיִּקְרַע אֶת־ בְּגָדָיו:	Och Ruben återvände till <i>cisternen</i> och se ingen Josef i <i>cisternen</i> och han slet av sig sina kläder.
30	וַיָּשָׁב אֶל־אֶחָיו וַיֹּאמֶר הֲיֵלֵד אֵינֶנּוּ וְאֲנִי אֶנָּה אֲנִי־בָא:	Och han återvände till sina bröder och han sa: pojken finnes ej och var skall jag gå?

Dödsmotiven som uttrycks i scenerna är: *cistern* och *förde Josef (ner)till Egypten*, dessa är redan analyserade i tidigare scener. Analysen av cisternen under scen tre visade att den ofta används för att uttrycka ingången till Sheol och att begreppet är laddat med en hotfull innebörd. Under scen fyra argumenterades det för att nedförandet till Egypten kan tolkas som att föras mot en levande död.

Sammanfattningsvis har de brott Josef utsatts för lyfts, han har kastats ner i dödsriket och dras upp därifrån av köpmännen, bara för att ledas mot en annan död som slav i Egypten.

Frågan är inför kommande scener, hur Jakob kommer reagera på Rubens misslyckande och favoritsonens försvinnande?

3.1.5 Dödscen 8, 9 och 10 – Josef är sannerligen död!

Dödscen	Händelser	Karaktärer
8 v31 – 32 Bröderna dödar en killing för att dölja sitt brott.	De tar sedan Josefs unika tunika och dödar en killing. I blodet doppar de sedan tunikan och låter den skickas hem till sin far. De ber sin far identifiera tunikan och bekräfta att den tillhör Josef.	<ul style="list-style-type: none"> • Bröderna • Killing • Jakob (far)

Dödscen	Händelser	Karaktärer
9 v33 – 34 Josef är sannerligen död!	Han kände igen tunikan och uttrycker att den är hans sons, ett ont djur har ätit upp Josef, han är sliten i bitar. Jakob sliter av sig sina kläder och knyter säckväv vid sin midja och sörjer sin son i flera dagar.	<ul style="list-style-type: none"> • Jakob

Dödsscen	Händelser	Karaktärer
10 v35 Sorgen övertar Jakob, ända till Sheol.	Han låter ingen trösta honom, även om både döttrar och söner försöker. Han är fast bestämd att han i sorg ska stiga ner till Sheol/dödsriket. Och så begrät hans far honom.	<ul style="list-style-type: none"> • Jakob • Döttrarna och sönerna.

Motivet i scenerna kan närmast förklaras som bedrägeri menar Pulse och klargör att bröderna nu måste komma på hur de ska dölja sitt brott.¹⁴⁰ Frågan som väcks är ifall bröderna verkligen behöver fortsätta med sin första plan, att dölja mordet av Josef, han är redan försvunnen? Wenham menar att bröderna medvetet har valt att inte lyssna till Rubens vädjan och deras fortlöpande av planen, avslöjar deras hjärtlösa känslor mot deras far.¹⁴¹ Westermann skriver att tunikan som symboliserat status och kärlek, nu hålls fram för Jakob som en symbol för döden.¹⁴² Tunikan är förutom en symbol för döden, ett konkret evidens för det brott som begåtts. Men frågan är ifall det är bröderna som levererar den? Wenham lyfter brödernas hjärtlösa agerande än en gång, denna gång genom att de inte ens själva verkar lämna över tunikan. I vers 32 står det att bröderna skickade tunikan till sin far och Wenham skriver: "‘They sent and brought’ may imply that the brothers did not take the coat themselves but sent it on ahead by messenger. This would imply that they fully realized that Jacob would be very distressed at the news and wished to avoid experiencing it themselves."¹⁴³ Wenham öppnar upp för tolkningen att bröderna inte var närvarande när den smärtsamma nyheten nådde deras far. Pulse vill även framhäva att bröderna ville vänta ut sin fars chock, innan de väljer att möta honom.¹⁴⁴ Frågan varför bröderna fortsätter sitt agerande kvarstår och kanske kan von Rads upplysande om att syftet med den bloddränkta tunikan som en juridisk aspekt ge ett svar. För utöver brödernas redan avskyvärda brott, använder de tunikan som ett bevis för Josefs död och när Jakob antar att Josef blivit dödad av ett rovdjur, innebär det att bröderna frias från eventuella juridiska straff.¹⁴⁵

Karaktärer

Bröderna: Efter att Josef är såld är brödernas bekymmer lösta, de behöver inte dölja något blod, det hade inte varit underligt att en ung pojke försvinner i vildmarken? Farorna i vildmarken har etablerats tidigare i analysen. Bröderna väljer ändå att slakta en killing och

¹⁴⁰ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 76.

¹⁴¹ Wenham, *WBC - Genesis 16 – 50*, 356.

¹⁴² Westermann, *Genesis*, 266.

¹⁴³ Wenham, *WBC - Genesis 16 – 50*, 356.

¹⁴⁴ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 76.

¹⁴⁵ Rad, *Genesis*, 354.

doppar Josefs tunika i dess blod, därefter ser de till att få den skickad till deras far.¹⁴⁶

Bröderna är ständigt det aktiva subjektet, de som gör och visar inte ens omtanke eller skuld inför sin far.

Jakob: Det är Jakob som själv blir domaren i fallet om Josef och han drar med en gång, den av bröderna uttänkta slutsatsen, att Josef blivit uppäten av ett rovdjur. Jakobs snabba uttryck framhäver en förälders smärta och Wenham menar att det sätt Jakob talar på avslöjar styrkan i faderns känsla att förlora sitt barn, särskilt när han uttrycker sin sons namn: "It's my sons tunic. A wild animal has eaten him. He has been torn to bits, Joseph"¹⁴⁷ Pulse observerar ordet טָרַף – sliten i bitar, uttrycket används vanligen när det talas om djurkött som slaktats på fel sätt eller som dödats våldsamt, varpå köttet ej får förtäras eller offras. Att det är den tanke som fyller Jakob framhävs i vers 35, då han nekar sina barn från att trösta honom med svaret: "for I will go down to Sheol, mourning." Pulse menar att Jakobs uttalande om att han tänker stiga ner till Sheol(dödsriket), "refer[s] to the tragic circumstances of their[his] lives [life] as going down to Sheol and a separation from God."¹⁴⁸ För Jakob är separationen från Josef synonymt med att själv dö, säger Levenson.¹⁴⁹

Döttrarna och sönerna: De är med för att förtydliga Jakobs sorg, hans hjärta är brustet och inget i världen kommer någonsin kunna gottgöra förlusten av Josef skriver Wenham. Wenham menar vidare, att Jakobs reaktion alltid kommer påminna barnen om vem han älskade mest.¹⁵⁰ Inga av hans barn kommer någonsin kunna trösta honom och han kommer sörja tills den dag han dör.¹⁵¹

Nyckelord

31	וַיִּקְחוּ אֶת־כְּתֹנֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁחַטּוּ שְׂעִיר עִזִּים וַיִּטְבְּלוּ אֶת־הַכְּתֹנֶת בַּדָּם:	Och de tog Josefs kaftan/tunika och de <i>dödade</i> en killing och de doppade kaftanen/tunikan i <i>blodet</i> .
32	וַיִּשְׁלְחוּ אֶת־כְּתֹנֶת הַפְּטָיִם וַיְבִיאוּ אֶל־אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ זֹאת מְצָאנוּ הַכְּרֹ-נָא הַכְּתֹנֶת בְּנֵנוּ הוּא אִם־לֹא:	Och de släppte/skickade iväg den färgglada/unika tunikan/kaftanen och de förde den till deras far och de sa: Vi fann denna,

¹⁴⁶ Wenham, *WBC - Genesis 16 – 50*, 353 – 356.

¹⁴⁷ Ibid. 356.

¹⁴⁸ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 76 – 77.

¹⁴⁹ Levenson, *The Death and Resurrection of the Beloved Son*, 151.

¹⁵⁰ Wenham, *WBC - Genesis 16 – 50*, 360.

¹⁵¹ Westermann, *Genesis*, 266.

		identifiera du snälla denna kaftan (om) denna kaftan/tunika är din sons eller inte.
33	וַיִּכְיֶרֶה וַיֵּאמֶר כִּתְּנֶת בְּנֵי תַּנְּה רֵעָה אֲכַלְתֶּהוּ טַרְף טַרְף יוֹסֵף:	Och han kände igen den och han sa: min sons kaftan/tunika, <i>ett ont djur har ätit honom, Josef är sannerligen sliten i bitar.</i>
34	וַיִּקְרַע יַעֲקֹב שְׂמֹלְתָיו וַיִּשֶׂם שָׁק בְּמַתְּנָיו וַיִּתְּאָבֵל עַל-בְּנָו יָמִים רַבִּים:	Och Jakob slet av sig sina kläder och han placerade säckväv vid sin midja och han sörjde sin son i många dagar.
35	וַיִּקְמוּ כָּל-בְּנָיו וְכָל-בְּנֹתָיו לְנַחֲמוֹ וַיִּמְאֵן לְהִתְנַחֵם וַיֵּאמֶר כִּי-אֶרְדּוּ אֵל-בְּנֵי אָבִי שְׂאֵלָה וַיִּבְרַךְ אֹתוֹ אָבִיו:	Och alla hans söner och alla hans döttrar steg upp för att trösta honom och han vägrade att bli tröstad och han sa: ty jag skall gå ner till min son sörjandes mot <i>Sheol/dödsriket</i> . Så beklagade hans far honom.

Sönderriven/söndersliten: טַרְף [taw-raf] med innebörden att något (i detta fall någon) blivit sliten i bitar. Begreppet kopplas i huvudsak samman med stora rovdjur och det bör för den implicite läsaren, varit normativt att både djur och människor kan fara offer för rovdjurens sökande efter mat. Ett sätt på den tiden att bevisa att någon blivit attackerad och dödad av ett rovdjur var genom att visa upp blodiga kläder eller en kroppsdel, något som bröderna tar fasta på.¹⁵²

Sheol/dödsriket: שְׂאֵלָה [sheh-ole]. Johnston beskriver Sheol som ett uttryck för dödsriket.¹⁵³ Väsentligt för uppsatsens analys av dödsmotiv är Sheols parallella uttryck, בֹּרַי –begreppet för cistern. Enligt antikens israelitiska världssyn, ligger Sheol under världshaven där diskarna flyter. För att komma dit måste man ta vägen genom vattnet och ingången till denna är cisternen. Sheol och bôr används ofta som synonymer för varandra.¹⁵⁴ Att stiga ner till Sheol går inte att associera till någonting positivt skriver Pulse, som förstärker att begreppen Sheol och bôr är synonymer av varandra, detta menar Pulse är framförallt tydligt i Psaltaren och hos

¹⁵² Wagner. ”טַרְף” in *Theological Dictionary of the Old Testament, Volume V*, Edited by: Johannes Bottlerweck and Helmsler Ringgren (Grand Rapids: William. B. Eerdmans Publishing Company, 1986), 350 – 357.

¹⁵³ Philip S. Johnston, *Shades of Sheol* (Illinois: Inter Varsity Press, 2002), 15.

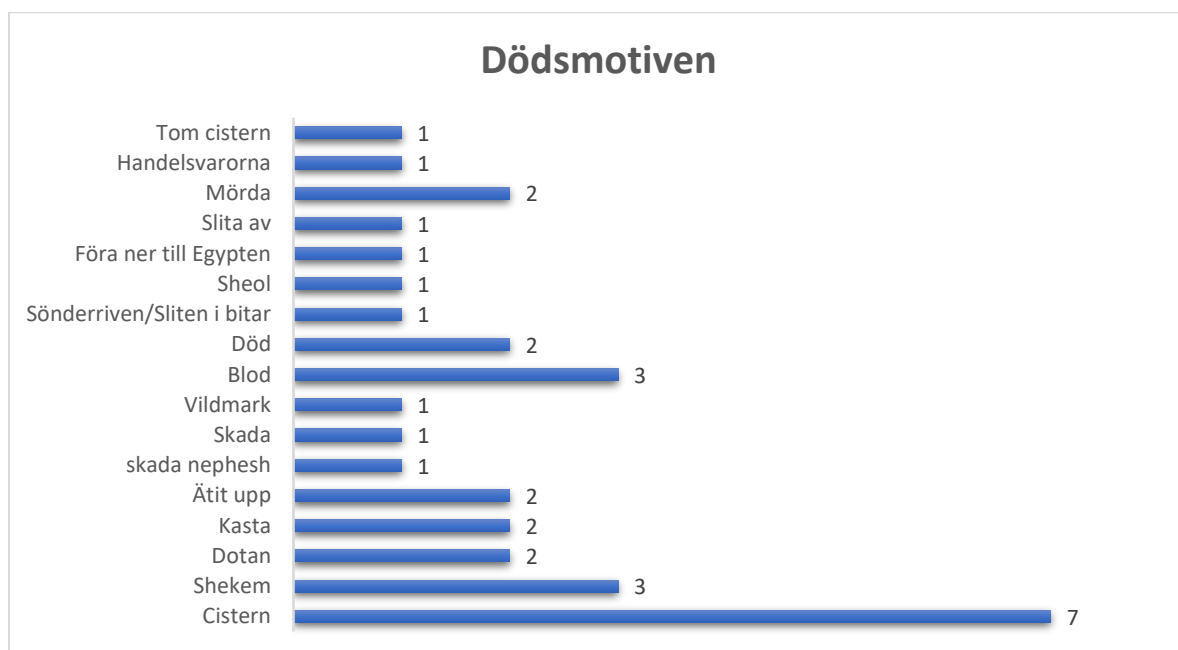
¹⁵⁴ Wächter. ”שְׂאֵלָה” in *Theological Dictionary of the Old Testament. Volume XIV*, Edited by: Johannes Bottlerweck, Helmsler Ringgren and Heinz-Josef Fabry (Grand Rapids: William. B. Eerdmans Publishing Company, 2004), 239 – 249.

profeterna Jesaja och Hezekiel.¹⁵⁵ Att hamna i Sheol eller kastas i cisternen är ett uttryck för en evig död och den enda som kan rädda dig därifrån är Gud.¹⁵⁶

Sammanfattningsvis har det presenterats två nyckelord med koppling till dödsmotiv: sönderriven och Sheol. Det har även uppmärksammats att scenerna präglas av stor sorg och ångest. Jakob har konstaterat att Josef blivit uppäten av ett rovdjur, döden är oåterkallelig och aldrig kommer Jakob få se sin älskade son igen.

3.1.6 Sammanfattning

Uppsatsen har nu drivit en argumentation för att upptäcka vad det finns för dödsmotiv i Gen 37:12–35. Argumentationen har förts genom att presentera olika döds-scener utifrån uppsatsens perikop. Analysen har kunnat presentera genomgående dödsmotiv i hela perikopen, både aktiva och passiva. Totalt har 32 dödsmotiv identifierats, utöver de karaktärer som argumenterats ha en aktiv roll och som bidragit med hot om död. Nedan följer en sammanfattning av de dödsmotiv jag funnit under analysens gång.

I ovanstående diagram presenteras de antal gånger som begrepp, associerade med dödsmotiv omnämns i uppsatsens perikop. Diagrammet presenterar alla de dödsmotiv jag analyserat i Josefsberättelsen. Analysen har drivit en exegetisk diskussion och undersökt alla dödsmotiv utifrån nuvarande exegetisk diskussion, med hjälp av mitt forskningsunderlag och en

¹⁵⁵ Ps 30:1-3, 88:3-6, Jes 14:15, 28:14-18, 38:17 – 18, Hes 31:15 – 17, 32:20 – 29.

¹⁵⁶ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 76, 189 & 191.

narrativkritisk metod, samt genom min egen analys av hebreiska uttryck. Som diagrammet visar blir särskilt cisternen ett viktigt nyckelord i Josefsberättelsen och uppsatsen drar slutsatsen att cistern är ett begrepp starkt kopplat till fara och död, inget gott kan förknippas med cisternen. Cisternen är dessutom det dödsmotiv som uttrycks flest gånger i hela perikopen. Omnämmandet av blod, mord och död, har genom min analys också satt prägel på dödsmotiven i Josefsberättelsen, liksom cisternen associeras även dessa nyckelord med fara och död. I den narrativa läsningen gör sig även platserna Shekem, Dotan och vildmarken till kännbara och det är platser som analysen har kunnat visa är både farliga och skrämmande.

Miljöerna benämns av författaren för att demonstrera att läget är kritiskt och att Josef hotas av livsfara. Som bevis och juridiskt skydd används Josefs sönderrivna tunika. Jag har också kunnat ringa in andra dödsmotiv i Josefsberättelsen, så som den tomma cisternen, köpmännens handelsvaror, att slita av något, att föras till Egypten, Sheol, att slitas i bitar, att skada någon, att skada *nephesh*, äta upp, och kasta, dessa dödsmotiv omnämns några fåtal gånger, men får ändå en betydande roll i uppsatsens exegetiska undersökning. Alla begrepp tillsammans berättar att läget är kritiskt, farligt och att döden är närvarande. Begreppen skapar en skrämmande stämning, sympati och intensifierar dödsmotivens övergripande tonsättande av hela Josefsberättelsen.

3.1.7 Exkurs: Josefsberättelsen Gen 39 – 41

Hur utvecklas Josefs öde? Finns det någon mening med allt lidande?

Genesis 39

Läsaren får nu veta att Josef sålts som slav till Potifar och Gud är med honom. Josef vinner Potifars förtroende, avancerar och blir slutligen Potifars förvaltare. Josef sköter sig exemplariskt, men en föraning till ett stundande problem lyfts, när berättaren avslöjar att Josef ser väldigt bra ut. Hans skönhet får Potifars hustru att åtrå honom och uttrycker sin lust vid flera tillfällen. Pulse lyfter här en väsentlig poäng. Josef är förvaltare och har därför kännedom om allt som sker i hushållet, han vet att ingen mer än Potifars hustru är hemma och ändå väljer han att utsätta sig för risken, fullt medveten om hustruns intentioner. Pulse skriver ”It is possible that Joseph was so faithful and dedicated to his work that he thought it worth the risk, or perhaps Joseph is beginning to weaken, falling prey to temptation, desiring to give in to the woman's advances.”¹⁵⁷ Pulse möjliggör också en tolkning av att den bild som

---

¹⁵⁷ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 90.

målas upp av framhäver att Josef ville visa sig tillgänglig.¹⁵⁸ Det verkar som att Josef återigen är den unga naiva pojke som presenterades inledningsvis I Gen 37:3 – 11.

I sammanhanget introduceras också kapitlets första dödsmotiv, kvinnan hugger tag i Josef, roten $\psi\pi\eta$ implicerar en våldsam handling och det används också som uttryck för att fly för sitt liv.¹⁵⁹ Det finns redan nu en dödlig underton och den förstärks ytterligare när Pulse poängterar att hustruns mål då hon inte själv kan få Josef, är att han ska avrättas.¹⁶⁰ Josef avrättas inte, utan sänds istället till fängelset. Än en gång har Josef gått från ett gott liv till förfall, från liv till död och händelsen blir särskilt intressant i parallel till det Josefs bröder gjorde och där Josef undkommer den bokstavliga döden med en dödshotande tillvaro i cisternen.

Gen 40

Eftersom Gud är med Josef möter han framgång även i fängelset och han fick av fängelsechefen uppdraget att sköta allt i fängelset.¹⁶¹ I fängelset möter Josef två fångar, en munkänk och en bagare, som ber honom tyda deras drömmar och Josef svarar dem ”Att tyda är Guds sak. Berätta nu för mig.”¹⁶² Josef förklarar att munkänkens dröm innebär att han om tre dagar kommer ges friheten tillbaka. Bagarens dröm innebär att han om tre dagar kommer dö. Josef vädjar sedan till munkänken att han ska minnas Josef och nämna honom för Faraon. Detta uppmärksammar Pulse, som menar att detta är första gången som Josef vidtar åtgärder för sin egen skull. Pulse menar vidare, baserat på rabinska tankar, att problemet ligger i hans egna behov, Josef tillskriver Gud drömtydandet, men använder det för att kunna rädda sig själv och detta visar på att han inte fullt ut litar på Guds handlande. Resultatet av det, är att han blir bortglömd i fängelset i ytterligare två år.¹⁶³

Det framgår två dödsmotiv i kapitlet. Det första är när Josef berättar om att han blev kidnappad och Wenham lyfter att det tyder på Josefs känslor efter brödernas agerande i Gen 37. Wenham poängterar i linje med dödsmotiven att kidnappandet och försäljningen var ett brott som bestraffades med döden.¹⁶⁴ Den andra är när Josef tyder bagarens dröm, som ett tecken på att han om tre dagar kommer dömmas till döden. Pulse menar i relation till

---

¹⁵⁸ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 166.

¹⁵⁹ Wenham, *WBC - Genesis 16 – 50*, 376.

¹⁶⁰ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 91

¹⁶¹ Gen 39:21 – 22.

¹⁶² Gen 40:8.

¹⁶³ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 94.

¹⁶⁴ Wenham, *WBC - Genesis 16 – 50*, 383.

drömmarna, att det finns ett tydligt upp och nedstigande motiv.¹⁶⁵ Fängelset kan leda till liv, men också till död.

Gen 41

Drömmen blir ännu en gång ledande och denna gång hämtas Josef från fängelset, för att tolka faraons drömmar. Josef visar ett tydligt avståndstagande mot de egyptiska traditionerna, ockultism och magi, drömtydande är inget en människa har kontroll över, för den kan endast ges av Gud. Så när Josef ombeds tyda faraons drömmar svarar han: ”Inte jag! Men Gud skall ge farao ett lyckosamt svar.”¹⁶⁶ Josef tillskriver igen Gud drömtydningen, precis som i Gen 40. Josef förklarar för faraon att drömmarna betyder sju år av överflöd och sju år av svält. Josef väljer sedan efteråt att erbjuda faraon råd till hur han bäst kan möta de kommande åren, även om detta inte ombetts. Pulse lyfter här att Josef utnyttjar tillfället och att Josef är medveten om att lösningen han presenterar pekar på att det är han själv som är rätt man för det stundande arbetet. Josef har ingenting att förlora på det, i värsta fall sänds han åter till fängelset.¹⁶⁷ Pulse iakttagelse skulle innebära att Josef fortfarande själv har någon vinning i det, men en annan teori är att Josef nu är medveten om att människors liv hotas och bara vill ge faraon en idé om hur han på bästa sätt kan möta den kommande katastrofen. Att Josef väljs ut som styresman, är inget Josef har tänkt sig, men något han passar för, då han i motsats till von Rads tidigare argument gällande vishetsidealet, inte har blivit tränad i vishet utan han har snarare utvecklats den hårda vägen och mognat med Guds vägledning.¹⁶⁸ I kapitlet demonstreras inga dödsmotiv i relation till Josef. Josef uppstår snarare från död till liv igen. Däremot skiftar dödsmotiven till att hota både farao och hela Egypten.

3.2 Dödsmotivens offer, Josef i 37:12 - 35

Analysen av Josefskaraktären i inledningen av Gen 37, har lyft fram Josef som respektlös gentemot sina bröder. Josef karakteriseras i verserna som spydig, självgod, okänslig och omogen. Framförallt blir detta tydligt när han på ett väldigt provokativt sätt, berättar om sina drömmar för bröderna. Analysen visar på att profetiska drömmar var allmän kannedom, det kan därför också antas att Josef har kunskap om det. Så utöver att han är favoriserad och utnyttjar sin särställning hos sin far, presenteras i analysen också, att Josef har berättat om sina drömmar på ett nedsättande vis, för att visa förakt och för att håna sina bröder. Men

---

¹⁶⁵ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 94 – 95.

¹⁶⁶ Gen 41:16.

¹⁶⁷ Pulse, *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*, 99.

¹⁶⁸ Westermann, *Genesis*, 282.

bilden av Josef har två sidor och den första bild som presenteras är inte den som ligger närmst sanningen av vem Josef är. En vidare analys av Josefsberättelsen åskådliggör att Josef porträtteras som en ung pojke som gör allt hans far ber honom att göra. Även om hans far önskar att han ska bege sig ut för att spionera på sina bröder, trots den spända stämningen mellan bröderna och utan en tanke om den fara som väntar honom ute i det vilda.

Analysen av Gen 37:12 – 17, uppmärksammade också att Josef irrar runt, som ett vilset lamm i det vilda och att han i perikopen uppfattas som väluppfostrad, detta framhävs när han ber den okända mannen om hjälp för att finna sina bröder. Den främmande mannen på fältet, är någon som kunde varit ett stort hot mot Josef, men istället uppvisar han mer omtanke för pojken än hans egna bröder, vilka istället blir Josefs dödliga fiender. Vidare i perikopen är Josef tyst, han har ingen röst och tar emot brödernas aggressivitet utan motstånd. Detta demonstrerar än tydligare att den karaktär som presenteras i inledningen, inte är den som överensstämmer med den verkliga bilden av vem Josef i berättelsen är. Utanför hemmet och bortom sin faders beskydd, är Josef trots allt en ung, naiv, ensam och tyst pojke. En pojke som går vilse utan att veta vart han ska, som är naiv i att tro det bästa om sina bröder (döden är inte vad han förväntar sig), naiv i att han inte inser faran ute på fälten och framförallt i mötet med en okänd man. Ensam genom att inte en enda av hans bröder står på hans sida, ensam på fälten, ensam i cisternen, ensam i döden, tyst, passiv och offrad. Tillsammans hjälper dessa motiv till att skapa bilden av Josef som ett oskyldigt offer, ”som lammet som leds till slakt.” (Jes 53:7)

Det finns alltså två sidor att karakterisera Josef på. Å ena sidan framhålls Josef som en odräglig och provocerande karaktär. Det går att dra slutsatsen att läsaren i ljuset av denna bild, kan tänka sig att Josef förtjänar det öde han möter i berättelsen. Å andra sidan är bilden av Josef inte fullt så enkel. Josef är också ett oskyldigt offer, en ung pojke utan världsvana, som blivit särbehandlad och skyddad hela sitt liv. Dödsmotiven i berättelsen får Josefs egentliga karaktärsdrag att träda fram och det får läsaren att i slutändan sympatisera och empatisera med honom.

4. Kontextuell läsning av Josefsberättelsen

I kapitel två etablerades Josefsberättelsens tillkomsthistoria och datering. Analysen kom fram till att berättelsen har en lång tillkomsthistoria, från Nordrikets tid till dess att den färdigställdes i Pentateuken efter den babyloniska exilen i slutet av 500-talet och början på 400-talet f.Kr. För att förstå varför författaren av Josefsberättelsen använde sig av

dödsmotiven, kommer analysen presentera en kontextuell redogörelse för berättelsens historiska kontext. Det blir genom en förståelse av hur livet för den som kan tänkas ha läst berättelsen, möjligt att förstå varför berättelsen skrevs med en så stor mängd dödsmotiv, som analysen i kapitel tre visade.

Babylonierna erövrade och förstörde Judarike och templet 586f.Kr. De tvingade åtskilliga israeliter på flykt och de tog med sig eliten, präster och högt uppsatta, i exil bort från Juda, men samtidigt lämnades många kvar i ruinerna och i utkanterna av det forna Judariket och kunde där nästintill leva som vanligt (;).¹⁶⁹ Templets fall och Jerusalems förstörelse, är ett stort nederlag för israeliterna i Juda och de måste omdefiniera allt som deras samhälle byggt på, som tidigare baserats på tempelkulten. Den största tanken för israeliterna är, varför krisen inträffat och folket försöker skapa sig en förståelse.¹⁷⁰ När det persiska rikets tid började 539f.Kr, gavs möjligheten för många att återvända hem. Många valde att bli kvar i Babylon, för att de kunde leva ett gott liv där och bildade där en gemenskap, vilken blev ett viktigt centrum för israeliterna utanför hemlandet. Relationerna mellan det israelitiska folket i Juda kantas av konflikter, efter det att Babylon intagit staden och fört eliten i exil runt 586 f.Kr till dess att det persiska riket tar över makten.¹⁷¹ Persiska kungen Kyros, lät delar av det israelitiska folket återvända till sitt hemland och möjliggjorde för att restaurera templet och återuppta de religiösa traditioner som tidigare baserats på tempelkulten.¹⁷² Återuppbyggandet visade sig dock vara problematisk och konflikter uppstod mellan återvändande, kvarvarande och utomstående folkgrupper som befann sig i området eller som följt med tillbaka.¹⁷³ Tydligast var konflikten mellan de som återvände och de som blivit kvar. De återvändande som började bygga upp templet, uteslöt de som inte levt i exil och de som levt i exil på annan plats, eftersom de inte delade samma erfarenhet som de själva.¹⁷⁴

Syftet med Josefsberättelsen är att kommunicera med israeliterna som lever i diasporan, de som återvänt från exilen, de som stannat kvar och berättelsen vill vägleda dem i sina nya

---

¹⁶⁹ J. Maxwell Miller & John H. Hayes, *A History of Ancient Israel and Judah* (SCM Press LTD, 1986), 416 – 417. ; Rainer Albertz, *Israel in Exile: The History and Literature of the Sixth Century B.C.E* (Atlanta: Society of Biblical Literature, 2003), 90 – 92 & 132 – 138.

¹⁷⁰ Albertz, *Israel in Exile*, 72, 98 – 111.

¹⁷¹ Ibid. 2, 119–122.

¹⁷² Richard J. Coggins, "The Exile: History and Ideology," *The Expository Times*, 110 no 12 Sep 1999, p 389-393. (1999), 391.

¹⁷³ Miller & John H. Hayes, *A History of Ancient Israel and Judah*, 458 - 460.

¹⁷⁴ Ibid. 443 – 448.

liv.¹⁷⁵ Exilen har betydelsen synd och upprättelse, död och nytt liv, skriver Wilson.¹⁷⁶ Det är en berättelse som kantas av konflikt, hopplöshet och död och det är utifrån detta perspektiv som berättelsen om Josef bör läsas. Baserat på vad analysen i kapitel tre lyft, återuppstår Josef efter varje död - kastandet i cisternen, förandet som slav till Egypten och placerandet i fängelse - tack vare Jahves försyn. Konflikten mellan Josef och hans bröder, i synnerhet Juda, bör förstås som en konflikt mellan människorna som återvänder och de som blir kvar i diasporan. Berättelsen vill, menar Kim, erbjuda judarna en möjlighet att omdefiniera sina identiteter och samtidigt kunna överleva som ett Jahves folk. Resultatet av konflikterna blev att motståndare till de återvändande valde att bygga ett nytt tempel i Samaria.¹⁷⁷

En essentiell aspekt i förståelsen för varför berättelsen skrivits, är som Kim lyfter fram, att berättelsen om Josefs motgångar är synonyma med den implicita läsarens pågående motgångar i diasporan. Diasporan eller exilen var inte enbart svår, den bestod även av överflöd och möjligheter, såvida de gav sig hän till en ny identitet, och samtidigt omfattades livet av förtryck, kamp för överlevnad och även hopp.¹⁷⁸

Det är här som min uppfattning och tolkning av berättelsen i jämförelse med Kim skiljer sig, innebörden av berättelsen bör läsas ur ett annat perspektiv. Jag argumenterar för att berättelsen, genom analysen av dödsmotiv och karakteriseringen av Josef, ska läsas som en berättelse om att israeliterna i Juda, vilka hamnade i exil, utsattes för döden. Det var inte alla israeliter som deporterades, men det påverkade i slutändan hela folket och detta kan tydligt jämföras med Jes 53 som nämndes ovan. En möjlig tolkning som jag gör är att Josefs död representerar de israeliter som fördes i exil och resultatet av detta. Jakobs lidande och en familj som aldrig kunde läka, representerar de israeliter som blev kvar – under exilen, som ifrågasätter sina identiteter och relationer med Jahve och resten av folket. Tanken om att det finns ett behov av att skriva om de problem och utmaningar som israeliterna möter under exilen, finns att notera i Jes 53 och det blir intressant att också Josef skildras som ett lamm som förs till slakt.

Historieskildringen och berättelsen om Josef påminner om det som skildras i Jes 53.

Hägglund argumenterar för att Jes 53, handlar om hur israeliterna ska kunna lösa de konflikter

---

¹⁷⁵ Fox, "Wisdom in the Joseph Story," 27.

¹⁷⁶ Ian Douglas Wilson. "Joseph, Jehoiachin, and Cyrus: on book endings, exoduses and exiles, and Yehudite/Judean social remembering," in *Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft*, 2014, 126(4), pp. 2014. 521–534. 529.

¹⁷⁷ Kim, "Reading the Joseph Story," 219.

¹⁷⁸ Kim, "Reading the Joseph Story," 219 – 222.

som uppstått i samband med exilen och det splittrade folket. Syftet med Jes 53 är, menar Hägglund, att skapa en förståelse över att de som hamnade i exil, genomled det för allas skull, det var inte en enskild upplevelse.¹⁷⁹

För att fullt förstå berättelsen behöver delar av berättelsen utanför analysens perikop, Gen 49 och 50, lyftas fram. I kapitel 2 uppmärksammades bland annat Golkas argument, gällande Gen 49 där Juda och Josef blir jämlikar. Juda blir i berättelsen, den andliga ledaren och Josef den världsliga och tillsammans blir de ledare för det nya livet i gemenskap efter den långa separationen.¹⁸⁰ Det blir intressant med Fox teori, angående att Josefsberättelsens tema är att Gud testat den trofasta, då han menar att berättelsen demonstrerar en hög vishetstanke (inte vishetstraditionen enligt vishetslitteraturen), en vishet som kan nås genom studier, undersökningar och särskilt viktigt för uppsatsens analys, genom upplevelser, som är vad Josefsberättelsen framförallt demonstrerar. I relation till de historiska skeendena och berättelsen om Josef, blir Fox argument särskilt intressanta, synnerligen i ljuset av dödsmotivens påverkan och den exil vilken läsaren befinner sig i, men hans aspekt tar inte upp varför berättelsen inleds med en så stor mängd dödsmotiv som den gör.

Kim läser Josefsberättelsen ur ett annat perspektiv och menar, utöver vad som ovan nämndes, att den behandlar israeliterna i diasporan, vilka brottas med bekymmer gällande tillit, svek och försoning, samtidigt som de befinner sig i en situation där grupper/stammar tänker olika, de befinner sig tillsammans med andra etniska grupper och internationella relationer. Detta är ett tema som återkommer i Genesis och Kim menar, att berättelsen representerar mänsklighetens behov av tillit gentemot Jahves barmhärtighet i ett rådande kaos.

I Gen 50:20 säger Josef till sina bröder:

Ni ville mig ont, men Gud har vänt det till något gott. Han ville göra det som nu har skett och därigenom bevara många människor vid liv. Var inte rädda, jag skall sörja för er och era barn.« Så talade han lugnande och uppmuntrande till dem.

Det går inte att explicit uppfatta att Josef förlåter sina bröder för deras agerande i Gen 37, men det ska om inget annat läsas som en försoning. Jag förstår texten som att försoningen, tillsammans med att Josef och Juda blir jämlika ledare för Israels fortsättning, har innebörden att inspirera till samarbete och att det symboliserar ett förenat folk. Separerade innebär det döden, tillsammans uppstår de till livet.

---

¹⁷⁹ Fredrik Hägglund, *Isaiah 53 in the light of homecoming after exile* (Tübingen: Mohr Siebeck, 2008)

¹⁸⁰ Golka, "Genesis 37 – 50," 160.

5. Sammanfattning och Slutsatser

Uppsatsens syfte har varit att undersöka hur dödsmotiv uttrycks i Gen 37:12 – 35. Detta har gjorts genom att läsa perikopen i sin helhet och vidare har händelser, karaktärer, miljöer och nyckelord analyserats genom en narrativ kritisk analys. För att kunna besvara fråga tre - Varför använder författaren sig av dödsmotiven i berättelsen? Har jag gjort en kontextuell läsning för att öppna upp berättelsens betydelse i dess historiska kontext. Den kontextuella läsningen har varit gynnsam, för att kunna datera berättelsen med hjälp av andra exegeter, detta har gjorts i kapitel 2. Genom att lyfta fram Kim och Golka, drogs slutsatsen att berättelsen om Josef i Gen 37:12 – 35, kan dateras till efter den babyloniska exilen runt slutet av 500-talet och början på 400-talet f.Kr. Min exegetiska analys i kapitel 3 har kunnat ringa in 32 dödsmotiv, vars motiv har präglat perikopen från sin början till sitt slut. *Dödsmotiven uttrycks genom handling, miljöers tonsättning, karaktärers handlande och genom specifika nyckelord.*

Jag har genom analysen argumenterat för att forskningen har missat en väsentlig del i uppfattningen av vem Josef är och varför berättelsen skrevs, då de inte lagt märke till dödsmotiven. I kapitel 3.2 drogs sedan slutsatsen att Josefskaraktären i ljuset av dödsmotiven, ges två karaktärsdrag, varav den andra uppfattningen skulle kunna argumenteras för att ligga närmre sanningen, där *han ses som ett oskyldigt offer*. I analysen har jag kunnat konstatera att perikopen är präglad av dödsmotiv och att det formar bilden av hur läsaren uppfattar Josefskaraktären. I kapitel fyra användes dateringen från kapitel två, för att läsa berättelsen utifrån sin historiska kontext. Jag konstaterade sedan genom analysen, att syftet med berättelsen var att kommunicera med Israeliterna som levde i diasporan. Jag har drivit en exegetisk argumentation, om att berättelsen skrivits för att skapa en förståelse av det som hänt genom den babyloniska exilen och för att vägleda och uppmuntra israeliterna att lösa konflikterna sinsemellan.

Min argumentation kan också stärkas, genom Kims forskning, som har bidragit för förståelsen av berättelsens historia och syfte. Det konstaterades också i analysen att det inte fanns någon exegetisk forskning i relation till berättelsens kontext som fokuserade på vilken innebörd dödsmotiven har på perikopen. Jag drog i mosats till exegeterna i mitt forskningsunderlag, slutsatsen att dödsmotiven i berättelsen används för att: *återspegla den död israeliterna genomled under exilen.*

1. *Hur uttrycks dödsmotiv i perikopen?*

Analysen har konstaterat att dödsmotiven i berättelsen uttrycks genom handling, miljöers tonsättning, karaktärers handlande och genom specifika nyckelord.

2. *Vilken roll spelar dessa dödsmotiv för karakteriseringen av Josef i berättelsen?*

Min slutsats visar att Josef kan karakteriseras på två vis. Framförallt i linje med dödsmotivens inverkan, blir Josefskaraktärens identitet tydlig som en tyst och oskyldig, ung pojke. Josef är en karaktär som det går att både sympatisera och empatisera med, då han framställs som ett offer.

3. *Varför använder författaren sig av dödsmotiven i berättelsen?*

Min exegetiska argumentation vill berätta, att meningen med dödsmotiven i Josefsberättelsen handlar om att belysa det dödliga hot det innebär att leva separerad och i konflikt och att Israeliterna genom försoning och gemenskap kan återfå livet.

6. Litteraturförteckning

Primärlitteratur:

1917 års Bibelöversättning

Bibel 2000

Biblica Hebraica Stuttgartensia

King James Bible

Sekundärlitteratur:

Albertz, Rainer. *Israel in Exile: The History and Literature of the Sixth Century B.C.E.* Atlanta: Society of Biblical Literature, 2003.

Alter, Robert. *The Art of Biblical Narrative.* New York: Basic books, 2011

Brown, Francis, S.R. Driver, Charles A. Briggs. “דָּן” in *Brown Driver Briggs Hebrew and English Lexicon.* California: Snowball Publishing, 2011.

Bruggeman, Walter. *Genesis: Interpretation.* Atlanta, Georgia: John Knox Press, 1973.

Bunson, Margaret. *The Encyclopedia of the Ancient Egypt.* New York, Oxford: FactsonFile, 1991.

Collins, John J. *Introduction to the Hebrew Bible.* Minneapolis: Fortress Press, 2014.

Dever, William G. “Dothan” in *The Anchor Bible Dictionary*, Volume 2, D-G. Editor in chief: David Noel Freedman. Associate editors: Gary A. Heroin, David F. Graf. Managing editor: Astrid B. Beck. New York, London, Toronto, Sydney: Doubleday, 1992.

Evertsson, Magnus. *Liknelser och läsningar: reception av liknelseberättelser ur Lukasevangeliet, kapitel 10–15, i predikoutkast för Svenska kyrkan 1985–2013.* Artos & Norma bokförlag, 2014.

Freedman, David Noel. *The Anchor Bible Dictionary: volume 1.* New York: Doubleday, 1992.

Freedman, David Noel. *The Anchor Bible Dictionary: volume 5.* New York: Doubleday, 1992.

Fuhs. “הָרִג” in *Theological Dictionary of the Old Testament.* Volume III, Edited by: G. Johannes Bottlerweck och Helmser Ringgren. Grand Rapids: William. B. Eerdmans Publishing Company, 1997.

Heintz. “בֹּרֵר” in *Theological Dictionary of the Old Testament.* Volume I, Edited by: G. Johannes Bottlerweck & Helmser Ringgren. Grand Rapids: William. B. Eerdmans Publishing Company, 2011.

Holladay, William L. *A concise Hebrew and arameic lexicon of the old testament.* Michigan: William B. Eerdmans publishing company, 1971.

Holtz, Barry W. *Back to the sources.* New York: Simon & Shuster paperbacks, 2006.

Hägglund, Fredrik. *Isaiah 53 in the light of homecoming after exile*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2008.

Illman; Ringgren, Fabry.” מִוֶּת” in *Theological Dictionary of the Old Testament*. Volume VIII, Edited by: Johannes Bottlerweck, Helmser Ringgren och Heinz-Josef Fabry. Grand Rapids: William. B. Eerdmans Publishing Company, 1997.

Johnston, Philip S. *Shades of Sheol*. Illinois: Inter Varsity Press, 2002.

Kazen, Thomas. *Smuts, Skam, Status: Perspektiv på samkönad sexualitet i Bibeln och antiken*. Halmstad: Makadam förlag, 2018

Lang, Bernhard. *Joseph in Egypt a cultural icon from Grotius to Goethe*, Yale University Press New Haven and London, 2009.

Levenson, John D. *The Death and Resurrection of the Beloved Son, The Transformation of Child Sacrifice in Judaism and Christianity*. Yale University Press New Haven and London. 1993.

Longacre, Robert E. *Joseph: A Story of Divine Providence: A Text Theoretical and Textlinguistic Analysis of Genesis 37 and 39-48*. Eisenbrauns Winona Lake: University of Texas at Arlington Summer Institute of Linguistics, 1989.

Maxwell, J. Miller & John H. Hayes. *A History of Ancient Israel and Judah*. SCM Press LTD, 1986.

Ottosson. “אֶכְלָה” in *Theological Dictionary of the Old Testament*. Volume I, Edited by: G. Johannes Bottlerweck & Helmser Ringgren. Grand Rapids: William. B. Eerdmans Publishing Company, 2011.

Powell, Mark Allan. “Narrative Criticism.” in *Hearing the New Testament: Strategies for Interpretation*, 239–55 (Grand Rapids, 1995)

Powell, Mark Allan. *What is Narrative Criticism*. Minneapolis: Fortress Press, 1990.

Pulse, Jeffrey. *A Death and Resurrection Figure in the Old Testament and Second Temple Judaism*. Durham thesis, Durham University, 2017.
([http://etheses.dur.ac.uk/12425/1/Joseph_\(4\).pdf?DDD32+=](http://etheses.dur.ac.uk/12425/1/Joseph_(4).pdf?DDD32+=))

Rad, Gerhard von. *Genesis*. SCM Press Ltd, 1972.

Schmold.t “פִּשְׁט” in *Theological Dictionary of the Old Testament*. Volume XIII, Edited by: G. Johannes Bottlerweck, Helmser Ringgren & Heinz-Josef Fabry. Grand Rapids: William. B. Eerdmans Publishing Company, 2004.

Seebass. “נִפְשׁ” in *Theological Dictionary of the Old Testament*. Volume IX, Edited by: G. Johannes Bottlerweck, Helmser Ringgren & Heinz-Josef Fabry. Grand Rapids: William. B. Eerdmans Publishing Company, 1998

Speiser, E.A. *The anchor Bible: Genesis*. United States of America: Doubleday & Company, Inc. LIII – LX, 1981.

Talmor.” Midbâr” in *Theological Dictionary of the Old Testament*. Volume VIII, Edited by: Johannes Bottlerweck, Helmser Ringgren och Heinz-Josef Fabry. Grand Rapids: William. B. Eerdmans Publishing Company, 1997.

Wagner.” מִדְבָּר” in *Theological Dictionary of the Old Testament*. Volume V, Edited by: Johannes Bottlerweck och Helmser Ringgren. Grand Rapids: William. B. Eerdmans Publishing Company, 1986.

Wenham, Gordon J. *World Biblical Commentary*. Dallas, Texas: Word Books publisher, 1994.

Westermann, Claus. *Genesis 37 – 50: a commentary*. Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1986.

Westermann, Claus. *Genesis*. New York & London: T&T Clark International, 2004.

Wächter. ”Sheol” in *Theological Dictionary of the Old Testament*. Volume XIV, Edited by: Johannes Bottlerweck, Helmser Ringgren och Heinz-Josef Fabry. Grand Rapids: William. B. Eerdmans Publishing Company 2004.

Artiklar:

Blum, Erhard och Kristin Weingart. “The Joseph Story: Diaspora Novella or North-Israelite Narrative?” in *Zeitschrift Für Die Alttestamentliche Wissenschaft* 129, no. 4 (2017): 501–21, 2017.

Coggins, Richard J. “The Exile: History and Ideology,” *The Expository Times*, 110 no 12 Sep (1999): 389-393.

Estelle, Bryan D. “Motifs and Old Testament Theology,” in *International Journal of Reformed Theology and Life, Unio Cum Christo, Union with Christ*. Vol 5, (2019): 27 – 44.

Golka, Friedmann W. “Genesis 37-50: Joseph Story Or Israel-Joseph Story?” *Currents in Biblical Research*, 2(2) (2004): 153–177.

Fox, Michael V. “Wisdom in the Joseph story,” in *Vetus testamentum*, 51(1) (2001): 26-41.

Jacobs, Mignong R, “The Conceptual Dynamics of Good and Evil in the Joseph Story: An Exegetical and Hermeneutical Inquiry,” in *Journal for the Study of the Old Testament*, 27(3) (2003): 309-338.

Kim, Hyon Chul Paul. “Reading the Joseph Story (Genesis 37-50) as a Diaspora Narrative.” *The Catholic Biblical Quarterly* 75, no. 2 (2013)

Wilson, Ian Douglas. “Joseph, Jehoiachin, and Cyrus: on book endings, exoduses and exiles, and Yehudite/Judean social remembering,” in *Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft*, 126(4) (2014): 521–534.